

CARTEA

BIBLIOTECA

CITITORUL

FASCICULA

MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ PENTRU COPII
„ION CREANGĂ”

CARTEA

BIBLIOTECA

CITITORUL

Buletin metodic

Fascicula 30

CHIȘINĂU • 2023

CZU 027.625(082)=135.1=111=161.1
C27

Responsabil de ediție: Eugenia Bejan

Coordonator: Lilia Tcaci

Redactori: Lilia Tcaci, Marcel Gherman

Cartea. Biblioteca. Cititorul: Buletin metodic / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Resp. de ed.: Eugenia Bejan; coord.: Lilia Tcaci. – Chișinău, 2023. – Fascicula 30. – 82 p. – Text: lb. rom., rusă. – Cuprins paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. și în subsol. – ISBN 978-9975-928-15-1. – ISSN 1857-1182.

027.625(082)=135.1=161.1

C 27

Lucrarea este pusă la dispoziție prin Licența Atribuire - Necomercial - Distribuie în Condiții Identice 4.0 International (CC BY-NC-SA 4.0)
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ro>

© Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Buletinul *Cartea. Biblioteca. Cititorul*, publicație a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, reflectă aspecte teoretice și practice ale activității cu copiii și adolescenții în bibliotecile din republică și de peste hotare.

Specialiștii în biblioteconomie și domenii adiacente vor regăsi aici informații cu referire la specificul literaturii pentru copii, tendințele actuale în domeniul editării și promovării cărții pentru copii, impactul tehnologiilor informaționale asupra activității bibliotecilor, modernizarea și inovarea serviciilor de bibliotecă în consens cu necesitățile de informare și dezvoltare ale copiilor și tinerilor, informații despre activitățile, programele de promovare a cărții, lecturii și serviciilor de bibliotecă pentru copii și adolescenți, proiecte și parteneriate internaționale în domeniu, servicii moderne de bibliotecă orientate spre asigurarea accesului tinerilor la informație și programe educaționale etc.

Buletinul poate fi consultat și în variantă electronică la următoarea adresă:
<http://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Responsabilitatea pentru conținutul textelor publicate aparține autorilor.

Opinii, sugestii, materiale pentru publicare pot fi expediate pe adresa:

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Str. Șciusev nr. 65,

MD-2012, Chișinău,

Republica Moldova

Tel.: 022 229556, 022 996156

E-mail: info@bncreanga.md

The issue *Book. Library. Reader*, publication of the National Children's Library “Ion Creanga”, reflects the theoretical and practical aspects of working with children and adolescents in libraries from the country and abroad.

Specialists in librarianship and related fields can find information regarding the specific of children's literature, current trends in publishing and promoting books for children, the impact of information technology on libraries' activity, modernization and innovation of library services in line with information and development needs of children and youth, information about activities and programs designed to promote books, reading and library services for children and adolescents, projects and international partnerships in this field, modern library services aimed at ensuring young people's access to information and educational programs, etc.

The issue can be accessed electronically at <http://www.bncreanga.md/publicatii.html>

Responsibility for the content of included materials lies with authors.

Opinions, suggestions and materials for publication can be submitted to:

National Children's Library “Ion Creanga”

65 Sciushev str.,

MD-2012, Chisinau

Republic of Moldova

Tel.: 022 229556, 022 996156

E-mail: info@bncreanga.md

CUPRINS / CONTENTS

EVENIMENTE / EVENTS

Eugenia BEJAN

Cartea rezistă (Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, ediția a XXIV-a, 1-4 decembrie 2022)
The Book Endures (International Children and Youth Book Fair, 24th edition, December 1-4, 2022) 6

Maria HAREA

Campania Națională „Să citim împreună!” – invitație la lectură
The National Campaign “Let’s Read Together!” –
An Invitation to Read 10

BIBLIOTECILE – SPAȚII ALE REZILIENȚEI ȘI SOLIDARITĂȚII / LIBRARIES – SPACES OF RESILIENCE AND SOLIDARITY

Maria PILCHIN

Reziliența prin lectură
Resilience Through Reading 17

Victoria VASILICĂ

Bibliotecile promotoare ale rezilienței
Libraries as Promoters of Resilience 22

Tamara CROITORU

Serviciile de bibliotecă în situații de criză
Library Services in Times of Crisis 25

Liuba OSIPOV

Biblioteca sprijină reziliența familiilor cu copii refugiate din Ucraina
The Library Supports the Resilience of Refugee Families with Children
from Ukraine 31

TEORIE ȘI PRACTICĂ / THEORY AND PRACTICE

Aura CÂMPAN

Festivalul Cărții pentru Copii – eveniment de promovare a cărții și lecturii
Children’s Book Festival: An Event Promoting Books and Reading 36

Ana OSTAȘEVSKI-URECHE

Dezvoltarea competenței de lectură din fragedă copilărie
Developing Reading Skills in Early Childhood 41

Rodica GANGURA

Atelierele de literație pentru familie: experiențe offline vs online
Family Literacy Workshops: Offline vs Online Experiences 45

Nadejda PĂDURE

Dezvoltarea prin lectură și cunoaștere a preșcolarilor și copiilor de vârstă școlară mică:
experiența Bibliotecii Publice Raionale „M. Sadoveanu” Strășeni
Reading and Knowledge-Based Development in Preschool and Early School-Age
Children: The Experience of the “M. Sadoveanu” District Public Library, Strășeni ... 49

Maria CUDLENCO

Programe de lectură în beneficiul copiilor și părinților
Reading Programs Benefiting Children and Parents 53

Elena TARAGAN

Autorii copilăriei. Atragerea publicului tânăr spre romanul de aventuri
Children’s Book Authors: Drawing Young Readers to the Adventure Novel 56

Евгения МОКРИНСКАЯ

Взаимодействие текста и изображения в детской книге: Программа «Песня на
два голоса» / Interacțiunea imaginii și textului în cartea pentru copii: Programul
„Melodie pe două voci”
The Interaction of Image and Text in Children’s Books: The “Melody for Two
Voices” Program 59

**INOVAȚIE DIGITALĂ ÎN BIBLIOTECI /
DIGITAL INNOVATION IN LIBRARIES**

Lolita CANEEV

Educație pentru un viitor de succes: cursuri de web-design pentru copii la bibliotecă
Educating for a Successful Future: Library-Based Web Design Courses
for Children 65

Veronica PALAI, Eugenia MOCRINSCHI

Vlogul – o metodă modernă de promovare a cărții și lecturii
Vlogging as a Modern Tool to Promote Books and Reading 70

PORTOFOLIUL BIBLIOTECARULUI / LIBRARIAN’S PORTOFOLIO

Declarația IFLA privind Ora poveștilor online
IFLA Statement on Online Storytimes 74

OAMENI ȘI CĂRȚI / PEOPLE AND BOOKS

Maer cel GHERMAN

Jules Verne redescoperit de tineri
Jules Verne Rediscovered by Young Readers 78

Autorii articolelor / Articles Authors 81

EVENIMENTE

CARTEA REZISTĂ

Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret

– ediția a XXIV-a, 1-4 decembrie 2022 –

Eugenia BEJAN

Președinte al Secției Naționale IBBY în Republica Moldova

Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret a revenit la Chișinău după o pauză de doi ani, cauzată de criza pandemică. În preajma sărbătorilor de iarnă, în perioada 1-4 decembrie 2022, la Centrul Expozițional „Moldexpo”, s-a desfășurat a XXIV-a ediție a acestui eveniment mult așteptat.

Deși contextul economic nu a fost unul favorabil, fiind agravat de agresiunea militară a Rusiei împotriva Ucrainei și criza energetică accentuată, Secția Națională IBBY a reușit să mobilizeze 17 edituri și distribuitori de carte din Republica Moldova să participe la Salon cu o ofertă de peste 50 de mii de cărți pentru copii și tineri, de ficțiune și non-ficțiune în diverse limbi. Eforturile organizatorului Salonului au fost susținute de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, care a oferit un grant de 184977 lei prin Programul de proiecte culturale desfășurate de organizațiile necomerciale, de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Uniunea Editorilor din Republica Moldova, Uniunea Scriitorilor din Republica Moldova, Uniunea Artiștilor Plastici din Republica Moldova, precum și a sponsorilor Supraten S.A., Credit Rapid S.R.L., Daac-Hermes S.R.L.

Ediția a XXIV-a a Salonului s-a desfășurat sub simbolul păcii. Cărțile, prin faptul că ne ajută să ne cunoaștem pe noi înșine și să cunoaștem lumea, sunt adevărați mesageri ai păcii, ai buneii înțelegeri. De asemenea, cărțile au un efect terapeutic asupra celor care sunt în suferință.

Încurajați de îndemnul organizatorilor să profite de ocazie pentru a găsi cadoul perfect pentru cei dragi – o carte, circa 18000 de copii și tineri, părinți, cadre didactice, scriitori, pictori, editori, reprezentanți mass-media au vizitat Salonul. Elevii de la 33 de licee, 19 școli și gimnazii, 12 grădinițe din Chișinău, raioanele Ialoveni, Criuleni, Orhei și altele au venit să participe la diverse evenimente, să se întâlnească cu autorii cărților, să procure cărți și, neapărat, să primească darul oferit tuturor copiilor – cartea-surpriză „Radu, bunica și câinele

Bumbu” de Spiridon Vangheli, ilustrată de Eugen Țâbârnac și Lică Sainciuc, editată în 15000 exemplare.

Programul Salonului a inclus mai multe evenimente pentru copii, tineri și promotorii lecturii, care s-au desfășurat cu prezență fizică sau online.

În cadrul Salonului au fost lansate peste 40 de titluri de carte semnate de autori din Republica Moldova, România, Ucraina. Copiii au avut posibilitatea să se întâlnească, să ia autografe de la scriitorii Spiridon Vangheli, Vasile Romaniciuc, Iulian Filip, Claudia Partole, Aurelian Silvestru, Cristina Bujor, Lucreția Bârlădeanu, Titus Știrbu, Viorica Covalschi, Irina Nechit, Anna Leah. Implicarea copiilor, elevilor și profesorilor cu recitaluri, dramatizări inspirate din cărțile lansate, cu opinii personale despre cele citite, a fost apreciată de scriitori, editori, bibliotecari. Printre instituțiile de învățământ din Chișinău, participante la lansările de carte, s-au remarcat școlile primare nr. 82 și nr. 83 „Grigore Vieru”, gimnaziile „Adrian Păunescu”, „Nicolae H. Costin”, liceele „Principesa Natalia Dadiani”, „Julia Hașdeu”, „Onisifor Ghibu”, Mihail Koțiubinski”, „Liviu Deleanu”, „Alexandru Ioan Cuza”, „Lucian Blaga”, „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, „Nicolae Iorga”, „Orizont”, „Petru Zadnipru”, „Petru Rareș”, Liceul de Limbi Moderne și Management, Liceul de Limbi Moderne și Tehnologii Informaționale „Socrate”, Școala de Arte „Valeriu Poleakov”.

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” a prezentat o expoziție amplă cu titlul „Sub steaua norocoasă a copilăriei”, dedicată scriitorului Spiridon Vangheli la 90 de ani de la naștere.

Copiii și părinții au avut ocazia să participe, pe parcursul Salonului, la Concursul de lectură „Cine citește se-mbogățește” și să primească în dar cărți și articole de birotică. Iar cei interesați de arta plastică au putut participa la Atelierul de creație „Să fie pace în lume!”. Îndrumați de artistul plastic și profesorul Andrei Castravăț, copiii au transmis un mesaj în susținerea păcii prin lucrări create în tehnica ștampilei.

Adolescenții, care s-au învrednicit de premii și mențiuni la Concursul de book trailere #PriveșteCitește, organizat de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” la nivel național, au participat la un forum unde s-au vizionat lucrările premiate și au fost înmânate premiile și diplomele laureaților. La concurs au participat în total 113 elevi din clasele a VII-XII-a din diferite localități ale Republicii Moldova. Din cele 52 de book trailere prezentate în competiție, au fost menționate 24 cele mai bune. Printre cărțile recomandate de tinerii cititori au fost „Temă pentru acasă” de Nicolae Dabija, „Zece negri mititei” de Agatha Christie, „Arsă de vie” de Souad, „Wolf Hollow” de Lauren Wolk, „Câinele, adevăratul

meu prieten” de W. Bruce Cameron, „Unul dintre noi minte” de Karen M. McManus, „Ciuleandra” de Liviu Rebreanu, „Și a fost noapte” de Aureliu Busuioc, „Fahrenheit 451” de Ray Bradbury și altele.

Un eveniment deosebit cu genericul „Cultura mai accesibilă tinerilor” a fost organizat de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Uniunea Editorilor din Republica Moldova și Secția Națională IBBY pentru a informa tinerii cu vârsta de 18 ani despre oportunitatea de a beneficia de Programul Național „Voucher cultural” Acest program prevede oferirea unui sprijin financiar de 1000 de lei pentru servicii și produse culturale, inclusiv pentru procurarea cărților.

Circa 100 de bibliotecari, cadre didactice, cercetători din Republica Moldova și România au participat la Conferința internațională „Lectura și educația timpurie”, desfășurată online în cadrul Salonului, pe 2 decembrie 2022. Scopul conferinței a fost de a promova și fortifica contribuțiile bibliotecilor, instituțiilor educaționale și ale altor agenți educaționali în valorificarea rolului lecturii pentru o educație timpurie de calitate. Subiectele abordate de participanți s-au referit la: importanța și beneficiile lecturii pentru dezvoltarea competențelor copiilor la etapa preșcolarității și școlarității mici; abordări metodologice și practici pozitive privind dezvoltarea și implementarea programelor de lectură timpurie; modalități de stimulare și educare a lecturii specifice vârstei mici; parteneriate pentru promovarea lecturii în sprijinul educației timpurii și altele.

În comparație cu edițiile anterioare, la actuala ediție a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret numărul premiilor acordate s-a redus. Juriul, din care au făcut parte Adrian Ghicov, dr. hab., conf. univ., președinte al juriului, acad. Mihai Cimpoi, critic și istoric literar, Eugenia Bejan, președinte al Secției Naționale IBBY, Diana Vrabie, dr., conf. univ., critic și istoric literar, dr. Mariana Harjevschi, director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” Chișinău, Andrei Castravăț, artist plastic, membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova, Tamara Croitoru, secretar al Secției Naționale IBBY, secretar al juriului, a decis oferirea următoarelor premii:

- Premiul ION CREANGĂ pentru întreaga activitate în domeniul cărții pentru copii – Spiridon Vangheli;
- Premiul IGOR VIERU pentru întreaga activitate în domeniul ilustrației de carte pentru copii – Lică Sainciuc;
- Premiul CARTEA ANULUI – Claudia Partole pentru cartea „Fraierul” (Editura „Lumina”);
- Premiul SIMPATIA COPIILOR (în baza deciziei Juriului copiilor) – Iulian Filip pentru cartea „Pâine de la iepure” (Editura „Prut”);

- Premiul CARTEA COGNITIVĂ – Victoria Fonari pentru cartea „Jurnalul micului călător din Chișinău” (Editura „Pontos”);
- Premiul CARTEA DE REFERINȚĂ – Tudor Cozari pentru enciclopedia „Animalele” (Editura „Arc”);
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ COLECȚIE DE CARTE PENTRU COPII – Editura „Pрут” pentru colecția „Prima mea bibliotecă”;
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ PREZENTARE GRAFICĂ A CĂRȚII – Aliona Bereghici pentru prezentarea grafică a cărții „Sărbătorile trăiesc Acasă” de Viorica Covalschi (Editura „Pрут”);
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ ILUSTRAȚIE DE CARTE ÎN ORIGINAL – Galina Vieru pentru ilustrațiile la cartea „Semințe de Cer” de Adelina Labic-Lungu (Editura „Epigraf”);
- Premiul CEA MAI REUȘITĂ TRADUCERE – Cristina Bujor pentru traducerea cărților „Cine crește în Grădină”, „Cine crește în Parc”, „Cine crește în Pădure” de Kateryna Mikhalitsyna și Oksana Bula (Editura „Epigraf”);
- Premiul DEBUT ÎN LITERATURA PENTRU COPII – Andreea Guzun pentru cartea „O furnică la Paris” (Editura „Pрут”);
- Premii speciale acordate de Secția Națională IBBY:
 - Irina Nechit pentru cartea „Trei zile cu Zuza” (Editura „Univers educațional”);
 - Vasile Romanciuc pentru antologia „Cartea bună ne adună” (Editura „Pрут”);
 - Lucreția Bârlădeanu pentru cartea „Motănașul din flori” (Editura „Arc”);
 - Aurelian Silvestru pentru cartea „Copilul înțelept” (Editura „Pрут”);
 - Editura „Știința” pentru colecția „Antologia prozei scurte”.

Revenirea Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret a fost una dificilă, dar necesară pentru cititori, pentru scriitori și ilustratori de carte, editori și promotori ai lecturii. Organizatorii speră în continuare să readucă acest eveniment în primăvară, perioada tradițională de desfășurare, să se editeze cât mai multe cărți noi pentru tinerele generații și să se extindă numărul și aria geografică a participanților la Salon. Cartea trebuie să reziste în pofida tuturor crizelor și dificultăților din prezent.

CAMPANIA NAȚIONALĂ „SĂ CITIM ÎMPREUNĂ!” – INVITAȚIE LA LECTURĂ

Maria HAREA

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

„O carte bună de citire, în vârstă fragedă, este, poate, una din împrejurările cele mai hotărâtoare ale vieții unui om. Multe cariere intelectuale nu se datoresc altei împrejurări decât unei cărți căzute la vreme bună în mâinile unui copil, tot așa precum umbrele multor stejari seculari se datoresc căderii unei ghinde pe pământ prielnic” – astfel afirma scriitorul român Ion Luca Caragiale acum un secol în urmă. Cu siguranță, cuvintele sale rămân valabile pentru totdeauna. Chiar dacă noile alternative de informare și delectare, aparent mult mai atractive și mai comode, tind astăzi să înlocuiască lectura cu petrecerea timpului în fața calculatorului și a nemărginitului Internet.

Această tendință este explicabilă prin noul stil de viață, în care mass-media și Internetul acaparează tot mai mult spațiu, oferind o multitudine de informații la care obținem acces mult mai ușor, fără un efort intelectual susținut și, deseori, fără o abordare critică personală. Specialiștii susțin că, după ce secole de-a rândul cuvântul era mijlocul principal prin care se comunicau gânduri, informații, sentimente, acum ne îndreptăm tot mai mult spre o civilizație a imaginii, în care va predomina comunicarea prin semne, simboluri, desene.

Din perspectiva multor adolescenți născuți în era digitală, care folosesc cu dexteritate dispozitivele IT, lectura unei cărți tipărite poate fi neatractivă, în timp ce lectura cărților în format electronic este mai interesantă și mai potrivită pentru ei. Totuși, avem copii și tineri care sunt pasionați de lectură, cumpără cărți sau merg la bibliotecă pentru a le împrumuta. Potrivit unor statistici ce vizează rolul lecturii în viața elevilor, 20,25% dintre ei o consideră o pasiune, 12,65% – o obligație, 43,03% – un mod de a te instrui, 16,45% – un mod de a petrece timpul liber, 7,59% – o modalitate de a te detașa de problemele zilnice [1].

Pentru reducerea acestui fenomen, biblioteca, școala, familia joacă un rol important în apropierea elevilor de lumea cărților și, implicit, de lectură. Cărțile trebuie să devină parte din viața copilului de la cea mai fragedă vârstă. Ele îi ajută pe copii să parcurgă drumul cunoașterii de la concret la abstract, de la intuiție la

reprezentare și fantezie, influențează dezvoltarea personală și profesională, comportamentul și starea de bine. Constatările unor studii recente [2, p. 144] reprezintă argumente puternice pro lectură, cum ar fi:

- lectura prelungește viața omului – cu cât citește mai mult, cu atât trăiește mai mult;
- lectura cărților bune face omul mai bun;
- lectura poate ajuta omul să se însănătoșească mai repede;
- lectura îmbunătățește nu numai abilitățile cognitive, lingvistice, alfabetizarea, învățarea, dar și comportamentul copiilor;
- copiii care citesc sunt mai puțin agresivi, mai calmi și mai atenți;
- lectura timpurie stabilește scena pentru învățarea de-a lungul vieții;
- citind, copiii își dezvoltă limbajul și gândirea;
- copiii înconjurați de cărți au șansa de a câștiga mai mulți bani ca adulți;
- lectura reduce stresul la copii cu 70%;
- lectura ține creierul sănătos etc.

Pornind de la rolul determinant al lecturii în formarea spirituală și intelectuală a tinerei generații, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, în colaborare cu scriitori, editori, biblioteci publice din republică, a inițiat Campania Națională de promovare a lecturii „Să citim împreună!”. Prin activitățile desfășurate în cadrul acestui proiect, organizatorii și-au propus să stimuleze interesul copiilor pentru lectură, precum și să valorifice cele mai bune cărți ale autorilor din Republica Moldova și să încurajeze lectura în familie. Este o inițiativă axată nu doar pe creșterea numărului celor pasionați de lectură, în primul rând al copiilor, ci mai ales pe formarea cititorilor cuști, avizați, buni cunoscători ai literaturii naționale.

De la prima sa ediție, care a avut loc în anul 2012, Campania Națională „Să citim împreună!” atrage anual un număr considerabil de participanți, impunându-se ca unul dintre evenimentele de marcă din republică. Acest fapt demonstrează că astfel de proiecte sunt binevenite în societate, mai ales acum când noile tehnologii influențează și lectura cărților. Cu toții suntem conștienți că e bine să citim, doar că fiecare avem diverse motive și scuze pentru care nu citim cât de mult am putea și am dori. S-a observat că această campanie nu doar a ridicat nivelul lecturilor copiilor, dar a și arătat că e *cool* să citești și că lectura joacă un rol foarte important în educația non-formală și în demersul individual de îmbunătățire a propriei vieți.

Anual, în cadrul campaniei, s-au promovat cărți ale mai multor scriitori din Republica Moldova – cărți interesante, cu mesaj, pe care copiii le-au citit cu

mare plăcere. Selectarea cărților se face de către organizatori în corespundere cu următoarele criterii: atractivitatea, actualitatea temei; originalitatea stilului și a conținutului; valoarea cognitivă, educativă, estetică; conținut adecvat, accesibil copiilor și adolescenților; referințe în presă, premii, mențiuni în cadrul unor sa-loane de carte, concursuri literare și, nu în ultimul rând, disponibilitatea autorilor incluși în campanie de a participa la întâlnirile organizate pe parcursul unui an în diverse localități ale republicii, precum și accesibilitatea cărților (titluri editate recent, disponibile în edituri și/sau prin donații).

Inițial, în cadrul campaniei, se promova doar o singură carte, însă, pe par-cursul anilor, organizatorii au mărit numărul acestora, de la două până la trei cărți, cu scopul de a antrena în această campanie cât mai multă lume. Astfel, pe parcur-sul celor douăsprezece ediții ale campaniei au fost promovate douăzeci de cărți care s-au înscris perfect în conceptul și scopul campaniei, fiind valoroase atât prin conținut, cât și ca stil, temă, impact cognitiv și educativ:

- „Fărâme de suflet” de Aurelian Silvestru (ediția I-a, 2012);
- „Nu vă îndrăgostiți primăvara” de Nicolae Dabija (ediția a II-a, 2013);
- „Și eu sunt Guguță” și „Copii în cătușele Siberiei” de Spiridon Vangheli (ediția a III-a, 2014);
- „Și tu ești singur?” de Aurelian Silvestru (ediția a IV-a, 2015);
- „Trandafirul pustiului” de Claudia Partole, „Nuca lui Newton” de Iulian Filip, „Cu gândul la tine” de Aurelian Silvestru (ediția a V-a, 2016);
- „Ghiozdanul zburător” de Nicolae Popa, „Alina” de Ion Anton (ediția a VI-a, 2017);
- „Lumina glasului lăuntric” de Vasile Romanciuc, „Îngerii dispar în ploaie” de Aurelian Silvestru (ediția a VII-a, 2018);
- „Rebela” de Claudia Partole, „Poeme pe trepte încinse” de Ianoș Țurcanu (ediția a VIII-a, 2019);
- „Născocilă, Roade gumă și feciorul lui Păcală” de Titus Știrbu, „Jeșirea din uitare” de Ion Anton (ediția a IX-a, 2020);
- „Șezătoarea” de Nicolae Rusu, „Misterul de Est” de Lucreția Bârlădeanu (ediția a X-a, 2021);
- „Pâine de la iepure” de Iulian Filip, „Trei zile cu Zuza” de Irina Nechit (ediția a XI-a, 2022);
- „Alice și războiul culorilor” de Viorica Covalschi, „Copilul înțelept” de Aurelian Silvestru și „Ora cinci și șapte minute” de Dumitru Crudu (ediția a XII-a, 2023).

Toate edițiile Campaniei s-au bucurat de un real succes, acest fapt datorându-se atât selecției corecte a cărților, cât și acțiunilor întreprinse de biblioteci pentru promovarea lor. Bibliotecile, în dependență de bugetul disponibil, și-au completat colecțiile, achiziționând cărțile respective. Atunci când a fost posibil, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” a repartizat bibliotecilor publice raionale, municipale, orășenești un anumit număr de exemplare oferite ca donație de către autori sau edituri, iar cărțile editate prin Programul de editare a cărții naționale au ajuns în bibliotecile publice din republică și prin intermediul oficiului Rezerva națională de publicații al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. În dependență de numărul de exemplare disponibile, bibliotecile raionale au oferit prin sistemul împrumutului interbibliotecar un anumit număr de exemplare pentru a fi citite (prin rotație) în bibliotecile din localitățile raionului. A fost organizată lectura cărților recomandate, utilizându-se diverse forme de activitate: lecturi individuale, lecturi publice, lecturi comentate, mese rotunde, reviste bibliografice, expoziții de carte, victorine literare, medalioane literare, întâlniri cu autorul, discuții, dezbateri, conferințe, acțiuni teatralizate, concursuri de creație literară și de desen inspirate din lectura cărților respective etc. Pentru promovarea activităților din cadrul campaniei au fost elaborate materiale promoționale (semne de carte, afișe în biblioteci și în școli, fluturași, pliante etc.), au fost diseminate informații în mass-media, pe blogurile, paginile de Facebook ale bibliotecilor.

Cele mai emoționante, desigur, au fost întâlnirile cu autorii. Participanții au avut ocazia să-i cunoască personal pe scriitori, să le adreseze întrebări legate de viața și activitatea lor literară, să împărtășească propriile impresii despre cărțile citite. Atât autorii, cât și participanții, în special cei din localitățile rurale, au menționat importanța campaniei pentru cunoașterea valorilor literare autohtone, subliniind că astfel de acțiuni au un impact benefic pentru un număr considerabil de cititori, ele fiind și o modalitate prin care lectura își recapătă locul binemeritat printre preocupările constante ale tinerei generații.

Fiecare ediție a campaniei a finalizat cu o Conferință de totalizare, organizată în luna decembrie de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, la care sunt invitați să participe cei mai activi cititori din cadrul campaniei.

Pentru elaborarea raportului final, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” solicită bibliotecilor publice raionale/municipale/orășenești din republică prezentarea informațiilor despre desfășurarea campaniei în bibliotecile din rețea, conform unui formular care include următorii indicatori: numărul bibliotecilor care s-au implicat în campanie, numărul de persoane care au împrumutat cărțile promovate în cadrul campaniei, numărul și tipul activităților organizate,

numărul de participanți (copii, adulți), reflectarea activităților organizate în mass-media și social-media (articole în ziare și reviste, reportaje radio și TV, articole pe bloguri, postări pe rețelele sociale), feedback-ul din partea cititorilor și bibliotecarilor. Acest format de evidență și raportare face posibilă nu doar structurarea informației și crearea unui tablou real al rezultatelor campaniei, dar și selectarea celor mai active biblioteci în campanie.

Vom exemplifica în continuare, prezentând rezultatele ediției a XI-a a Campaniei „Să citim împreună!”, care s-a desfășurat în 2022. În cadrul ediției din acest an au fost promovate cărțile „Pâine de la iepure” de Iulian Filip, o minunată parabolă care promovează bunătatea, mărinimia, dragostea față de aproapele nostru și „Trei zile cu Zuza” de Irina Nechit, un microroman despre o păpușă visătoare și curajoasă, care călătorește, timp de trei zile, în mai multe țări imaginare, locuite de bătauși, fricoși, extraterestri, dinozauri, prințese mofturoase și alte personaje. Ambele cărți au fost editate prin Programul de editare a cărții naționale, cu suportul financiar al Ministerului Culturii al RM, ceea ce a facilitat distribuirea lor gratuită în bibliotecile din republică.

Conform rapoartelor prezentate de centrele biblioteconomice teritoriale, în ediția din 2022 a Campaniei s-au implicat 311 de biblioteci publice din 22 de raioane, care au organizat în total 1051 de activități, la care au participat 13138 de persoane (dintre care elevi – 10642 (81%), adulți – 2496 (19%).

Statistica activităților organizate denotă o varietate de forme, precum: lecturi publice, discuții și dezbateri – 707, întâlniri cu scriitorii – 58, activități teatralizate și expoziții de desene – 139, concursuri și ringuri intelectuale – 36, conferințe ale cititorilor – 5, alte tipuri de activități – 106.

Întâlnirile cu scriitorii s-au desfășurat în 17 raioane și în mun. Chișinău, întrunind 5496 de persoane (inclusiv 4905 (89%) copii și 591 (11%) adulți). Cele mai multe evenimente de acest fel s-au organizat în raionul Orhei (11) și în mun. Chișinău (8), după care urmează raioanele Hîncești (6), Anenii Noi și Cahul (câte 5), Ungheni (4), Criuleni și Rezina (câte 3), Drochia, Florești, Ialoveni, Telenești (câte 2), Călărași, Cimișlia, Comrat, Dondușeni, Dubăsari, Strășeni (câte 1).

Activitățile au fost reflectate pe paginile de Facebook ale bibliotecilor publice teritoriale, precum și pe pagina de Facebook a BNC „Ion Creangă”. În total s-au înregistrat 648 de postări, multe dintre ele fiind distribuite și pe pagina de Facebook dedicată Campaniei „Să citim împreună!”, administrată de BNC „Ion Creangă”.

Pe bloguri s-au postat 22 de articole, iar în mass-media – 16 articole publicate în „Literatura și arta”, „Florile Dalbe”, „Curierul de Hâncești”, „Actualități Floreștene”, „Ziarul Nostru”, „Acasă”, „Opinia liberă”, „Deșteptarea”.

Feedback-ul oferit de participanții la campanie este unul pozitiv și denotă aprecierea și interesul sporit din partea lor. Iată doar câteva din opiniile exprimate de copii și adulți în cadrul dezbaterilor, discuțiilor interactive, întâlnirilor cu scriitorii, eseurilor scrise de ei:

„Am citit și recitit cu drag cele șapte povestiri din cartea „Pâine de la iepure”, care sunt ca pildele biblice pe care ni le citea mama când eram mai mici, seara înainte de a adormi, sau ca frumoasele povești pe care mi le spuneau bunicii când mergeam în vacanță. Iulian Filip este scriitorul care descrie copilăria așa cum am trăit-o noi, cei de la sate. O copilărie adevărată... Povestirea „Acasă copiii așteaptă nerăbdători” ne amintește de serile de iarnă în familie, când stăteam cu nasul lipit de geamul înghețat, privind „florile de argint ale lui Moș Ger” și împreună cu surioarele îl așteptam pe tata să vină de la muncă și să ne aducă acele gustoșenii: pâine, mere, nuci, pe care le împărțeam frățește. Autorul acestei cărți ne reamintește cât de sfântă și divină este familia, armonia, grija pe care o avem unul față de altul.” (Ionela Balmuș, cl. a VIII-a, s. Sărătenii Vechi, r. Telenești);

„Am citit „Pâine de la iepure” cu cea mai mare plăcere. Am înțeles că pâinea nu are preț, se crește cu sudoare și mari eforturi și nu există profesie mai bună decât cea de plugar. Poezia „Plăcințele cu mărar” m-a învățat că munca trebuie respectată, că nimic nu vine de la sine, iar binele mereu învinge răul.” (Maria Ilichiu, cl. a IV-a, Nisporeni);

„Cartea „Pâine de la iepure” de Iulian Filip ne-a pus la „lucru”, dar această muncă nu a fost decât o mare plăcere, un fel de distracție - sărbătoare, căci copiii harnici știu cu adevărat să-și ajute părinții. E o carte - învățătură chiar și pentru noi, cei maturi.” (Liliana Chirtoacă, părinte, Nisporeni);

„Trei zile cu Zuza” este o carte despre aventurile păpușii Zuza, un personaj care încearcă să transforme răul în bine. Zuza călătorește timp de trei zile prin șapte țări și întâlnește în drumul său diferite personaje visătoare. Mi-am imaginat că eu sunt acest personaj pentru că de asemenea visez să pot călători. Și, la fel ca Zuza, mi-aș dori să am puterea de a schimba tot răul acestei lumi în bine înfinit.” (Adelina Dîru, LT „Mihail Sadoveanu”, Hîncești);

„Inspirându-mă de la Zuza, pentru puțin timp am uitat de griji și am mers cu ea în lumea poveștilor, unde am învățat multe lucruri utile: să nu fiu mofturoasă, fricoasă, să privesc cu alți ochi frumusețea naturii și să o protejez.” (Mihaela Lupu, cl. a IV-a, Nisporeni);

„Păpușa Zuza ne învață să fim ingenioși, descurcăreți și curajoși.” (Snejana Fusa, elevă, Ungheni);

„Trei zile cu Zuza” m-a deplasat în tărâmurile de vis, unde am învățat să prețuiesc altfel timpul petrecut alături de oamenii dragi, să pot alege binele de rău, să înțeleg că aceste clipe sunt de neprețuit și de neuitat. Am recomandat-o colegilor și prietenilor mei.” (Irina Ulinici, cl. a V-a, Nisporeni);

„Recomand tuturor părinților să le citească copiilor povestioarele Zuzei pentru că te îmbie către zbor și asta este foarte important – să dezvolți copilului dorința de a zbura, de a cunoaște cât mai multe, de a excela.” (Marinela Salajan, cl. a IV-a, Telenești);

„Campania Națională „Să citim împreună!” nu e doar lectură, e un val de emoții (pozitive) ale tuturor celor care interacționează cu CARTEA. Consumate în acțiuni inspirate, acestea îți lasă amintiri frumoase.” (Elena Garștea, bibliotecară, s. Mitoc, r. Orhei);

„Campania Națională „Să citim împreună!” a avut un impact pozitiv în viața și activitatea copiilor. Ei au rămas plăcut surprinși de întâlnirile pe viu cu autorii cărților. Copiii vin la bibliotecă, solicită încă o dată cărțile ca să le recitească și să-și îmbogățească astfel amintirile frumoase.” (Parascovia Hîncu, bibliotecară, s. Berezlogi, r. Orhei);

Această campanie îi orientează pe copii spre cărți cu adevărat bune, le oferă oportunități multiple de afirmare, le dezvoltă și valorifică potențialul intelectual și creativ, le cultivă dragostea de frumos, le ajută să-și formeze și dezvolte personalitatea. Este o lucrare comună, la care contribuie în egală măsură scriitorii, bibliotecarii, pedagogii și părinții. Ne dorim să fie un proiect durabil, cu impact asupra lecturii copiilor.

Referințe bibliografice:

1. GĂSCAN, Ion-Gheorghe. *Atitudinea elevilor de liceu față de lectură* [online]. [Accesat: 11.05.2023]. Disponibil pe Internet: https://www.academia.edu/44841724/Atitudinea_elevilor_de_liceu_fata
2. OSOIANU, Vera, DRĂGĂNEL, Angela. Studii reprezentative privind importanța lecturii. În: *Lectura și scările: Culegere de articole*, Chișinău, 2020, pp. 143-158.

REZILIENȚA PRIN LECTURĂ

Maria PILCHIN

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău

Argument pro lectura rezilientă adică lectura fericită

Lectura presupune cu certitudine unele activități cognitive de atingere a rezilienței intelectuale. Depășirea unei traume prin citit ține de conceptul artei curative. Între genialitate și patologie, între a crea și a recepta creația, între a muri și a iubi, între a imita și a crea ceva original care să te înalțe, să te purifice – iată direcțiile ideatice ale acestei argumentări. Este, până la urmă, lecția fericirii prin artă, prin creație. „Toate familiile fericite se aseamănă între ele. Fiecare familie nefericită, însă, este nefericită în felul ei.” – acesta e începutul romanului „Anna Karenina” de Lev Tolstoi și ideea constă în faptul că mereu există nevoia de a nuanța felul în care suntem privați de o bucurie, o împlinire, de fericire, acest cuvânt și termen atât de sonor.

Richard Jean-Pierre, în „Literatură și senzație”, menționa că orice fericire sfârșește în suferință. Orice dorință culminează în tortură. Suferința ca sursă de inspirație este un aspect al rezilienței, așa cum nefericirea e o ipostază umană considerată adesea drept firească, mai lesne de suportat decât fericirea pe care nu o cunoaștem. Or, Richard Jean-Pierre considera, pe bună dreptate, că putem să fim sincer atașați de ceea ce ne face să suferim... doar pentru faptul că aceasta ne face să suferim și pentru că nefericirea stimulează acțiunea într-un mod mai eficient decât fericirea.

Ana Blandiana însă invoca ideea că a trăi o fericire totală este echivalent cu a fi nefericit. Iată-poemul argument „Fericire”: *„Mai greu de suportat / decât fericirea nu e nimic / Sau în orice caz / posibilitatea de a avea totul / Pe care în această parte de lume / O numim fericire. / A fi totul este dimpotrivă / O exultantă suferință. / A fi totul înseamnă a fi în stare / Să suferi în locul tuturor, / A încerca să vezi cum e să fii celălalt, / să fii altul, / Cum e să nu mai fii tu, / Cum e să nu mai fii.”*

Din istoricul termenului *reziliență*

Etimologic, *reziliență* pornește de la *resilire*, care în latină însemna un salt înapoi: *salire* – „a sări”, *re* – „înapoi”. Retragerea dintr-un șoc pentru a-ți face un nou avânt – iată care ar fi semnificația. Adesea noțiunea dată este confundată sau echivalată cu cea de rezistență. Ele sunt complementare, dar nicidecum sinonime totale, așa cum rezistența presupune capacitatea de a rămâne în picioare după o lovitură, iar reziliența invocă un nouă săritură înainte.

Serge Tisseron, în studiul său „Reziliența”, insistă pe ideea de restart, căci reziliența, consideră cercetătorul, reprezintă o aspirație esențială a ființei umane: aceea de a crede că putem rezista unui mediu de viață maltratat sau traumatizant și/sau că un eveniment traumatizant, individual sau colectiv, poate deveni un nou punct de plecare.

Inițial, reziliența era privită drept o calitate umană, apoi drept un proces individual și colectiv, mai târziu drept o forță proactivă. În prezent, conceptul este atât de vast în semnificațiile sale, încât cuprinde diverse aspecte **psihologice, sociale, economice și politice**.

În sens social, importanța noțiunii și a temei în general se referă la faptul că traumele ascunse și bine controlate de către o generație se pot developa și detona în generațiile următoare prin diverse reacții somatice, depresii, percepții eronate, comportamente perverse, inadecvate, manifestări ciudate, angoasante, lipsa unei armonizări dintre viața publică (carieră) și cea privată. Iar sănătatea fizică și mintală a unui individ ține de sănătatea generală a comunității lui.

În mod cert, termenul de reziliență nu aduce o ipostază umană nouă, căci oamenii mereu au avut nevoie să se adapteze, să supraviețuiască. Reziliența aduce un context nou, o formă nouă de a depăși și de a gestiona o criză. Ea presupune un sistem de instrumente și activități care au drept scop preîntâmpinarea unei dificultăți, depășirea și transmiterea de informație comunității prezentului și generațiilor viitoare. Este o dimensiune în care putem constata un management socio-cultural al omenirii în fața unui impas sau a unor catastrofe.

Nu putem să nu fim de acord cu Hans Robert Jauss care insista – că tocmai faptul că arta nu reprezintă o instituție impusă, că adevărul ei nu poate fi combătut prin dogme și nici falsificat prin logică, îi conferă o funcție prin excelență socială. Iar traumatismele și catastrofele umane presupun apariția nevoii de refacere, de vindecare. Scriitura este o formă de reinventare umană, lectura la fel. Roland Barthes sublinia faptul că plăcerea lecturii vine, evident, de la anumite rupturi (sau de la anumite coliziuni).

(In)capacitatea de a depăși

Serge Tisseron anunță patru etape ale procesului rezilient:

1. *Pregătirea* pentru a face față unui traumatism (cunoașterea naturii traumatismelor, buna inserție familială și socială);
2. *Rezistența* în fața traumatismului;
3. *Reconstruirea* (reconstituirea capacităților proprii, profitarea de schimbările care au survenit, dezvoltarea personală pornind de la alte fundamente);
4. *Consolidarea vindecării* (pregătirea pentru a face față unor posibile traumatisme ulterioare).

Cercetătorii enumeră câteva resurse interne și câțiva factori exteriori de protecție:

1. Resursele interne ale individului: funcționarea cognitivă (IQ ridicat, capacitate de planificare și soluționare a problemelor), stima de sine (încredere în sine, autoapreciere), competențe relaționale (flexibilitate); un sistem de opinii personale (valori proprii, credință, etică); mecanisme de apărare (negare, diferențiere, defulare, sublimare, intelectualizare, umor);
2. Factorii familiari de protecție: buna educație, relațiile bune cu membrii familiei, buna înțelegere între părinți, existența unor tutori de dezvoltare personală;
3. Factorii de protecție extrafamiliali, care țin de societate și cultură: buna relație cu adulții care nu fac parte din familie, existența unor raporturi cu diferite organizații sociale, frecventarea unei școli în care procesul de învățare are loc într-o atmosferă dialogală și caldă, cu o bună reușită.

Fiecare text literar ne duce la acele rudimente de pre-literatură, primele creații literare prin care specia umană și-a configurat un instrumentar eficient de a se salvagarda: proverbele, poveștile, epopeile, miturile ș.a. Omul a conștientizat faptul că e nevoie să reproducă propria existență, să o schițeze în diferite feluri, iar imaginația, arta și jocul au fost cele mai la îndemână unelte creatoare. Momentul în care omul cavernelor și-a pus o întrebare, a conturat o dilemă, o îndoială, nu a mai vrut doar să simtă foame, frig, sete, ci a vrut să transmită celor de alături ce simte, cum și de ce simte, – atunci am intrat în artă și, neapărat, în matricea sa terapeutică, conservatoare de energii și informații, creatoare de magie umană care vine, în primul rând, din faptul că omul e o ființă glotică, care a învățat să povestească, să se povestească.

Personajul – un instrument rezilient?!

Hans Robert Jauss, în studiul său „Experiența estetică și hermeneutica literară”, propune o clasificare a tipurilor de identificare cu personajul:

1. Identificarea asociativă se referă la joc și serbare care eliberează publicul, prin intermediul desfătării estetice, de constrângerile și obișnuințele cotidianului, existând însă riscul să îl implice în diverse acte ritualice care îi pot metamorfoza atitudinea estetică inițial liberă într-o dependență de identificare colectivă.
2. Identificarea admirativă se referă la acea admirație care are un efect estetic capabil să dispună la preluarea modelelor și exemplelor.
3. Identificarea simpatetică presupune acel afect estetic față de un erou imperfect, mai implicat în cotidian, erou în care cititorul poate recunoaște marja propriilor sale posibilități, solidarizându-se cu ființa care e din același aluat cu dânsul.
4. Identificarea cathartică este atitudinea estetică care îl transpune pe receptor în situația eroului aflat în suferință, fiind operată, totodată, o eliberare a spiritului prin intermediul estetic în vederea reflexiei, adresa fiind cititorul luminat.
5. Identificarea ironică presupune o identificare ce solicită o ironizare imediată, în sensul distrugerii unei iluzii prin reflexia estetică și morală.

Tragicul, dramaticul, moartea – trauma

Catharsisul (care la origini presupunea purificarea sufletului prin muzică) reprezentării unor stări și situații auctoriale într-un personaj se întâlnește cu acel catharsis al identificării cu personajul de către cititor. Această sincronizare produce o stare de bine pe care o trăiește lectorul. Or, dimensiunea cathartică a artei și a ființei artistice, în pofida diferitor crize moderne ale conceptului, presupune o capacitate umană de compasiune și empatie la nivel de specie umană, o facultate de reflexie asupra sinelui și a celorlalți, ceea ce ne diferențiază de animalic.

Recomandări de lectură rezilientă:

1. Mortimer J. Adler, Charles Van Daren. Cum se citește o carte: ghidul clasic pentru o lectură inteligentă, Pitești, Paralela 45, 2014.
2. Pierre Bayard. Cum vorbim despre cărțile pe care nu le-am citit, Iași, Polirom, 2004.

3. Edward Hirsch. Cum să citești un poem și să te îndrăgostești de poezie, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015.
4. Ray Bradbury. Fahrenheit 451, București, ART, 2013.
5. Lector in Libris. Scriitori basarabeni despre lectură, carte, bibliotecă: o antologie (bilingvă, româno-rusă), antologator Ivan Pilchin, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău, Tipografia Foxtrot, 2015.
6. Bernhard Schlink. Cititorul, Iași, Polirom, 2011.
7. Mihail Vakulovski, Biblioteca, Casa de Pariuri literare, 2012.

În loc de concluzii

Reziliența nu este o pură depășire a unei traume prin uitare, reziliența nu e o retrăire a suferinței, ar fi astfel o pedeapsă, reziliența este competența umană de a înțelege ce ți s-a întâmplat, cum, de ce, cum să eviți, cum să devii mai bun în urma aceluia incident sau accident. Reziliența ne învață să nu cochetăm cu trecutul nostru abraziv, cu întâmplările neplăcute din viața noastră cu ajutorul cărora pozăm, vrem să fim admirați, să cucerim pe ceilalți. Ne concentrăm pe a ne povesti nenorocirile, dar uităm să învățăm din ele. Cărțile însă știu să ne învețe asta, cărțile ne dau exemplul *Celuilalt*, al unei alterități imaginate (literatura artistică) sau reale (biografii, cărți de dezvoltare personală, eseuri etc.). Reziliența este despre o conștiință cu care permitem evenimentelor să intre în viața noastră. Lectura este o pregătire pentru aceasta sau o formă de facilitare a depășirii unor stări mai puțin plăcute în urma unor neplăceri survenite.

Clipele bune durează mereu puțin. Reziliența ne învață să ne *vaccinăm* în acest sens. Și cititul este o formă de imunizare în acest sens. Personaje, întâmplări românești, imagini plastice – iată un carusel de *anticorpi* cognitivi pe care îi putem extrage din volumele lecturate. Modele, exemple, idei – iată un caleidoscop al cunoașterii prin cărțile de psihologie, filosofie, management etc.

Frica și frigul vieții pot fi depășite prin lectură, care presupune etimologic o stare de bine pe care o poți trăi la psihanalistul cel bun. Lectura și lectica (DEX: pat sau scaun, purtat de cai sau de oameni, folosit ca mijloc de locomotie în Antichitatea romană, în Evul Mediu și (astăzi) în unele țări orientale) sugerează și ideea de retragere, de odihnă, desfătare. E desfătarea sinelui, e întâlnirea cu gândul tău față în față cu gândul altuia. De aici și reziliența prin lectură, din această regăsire a eului, din inspirația pe care o poți avea în fața unei pagini, din imaginația pe care o exersezi datorită cărților.

Fiți rezilienți! Fiți fericiți!

BIBLIOTECILE PROMOTOARE ALE REZILIENȚEI

Victoria VASILICA

Biblioteca Națională a Republicii Moldova

În urma schimbărilor climatice, pandemiei de COVID-19 și riscurilor seismice, a devenit prioritară dezvoltarea unui cadru general de management pentru planificarea și coordonarea măsurilor de identificare și răspuns la crize. Guvernele din întreaga lume își centrează acțiunile pe creșterea și consolidarea rezilienței în toate domeniile de activitate. În anul 2012, Uniunea Europeană (UE) a definit construirea rezilienței drept o modalitate pe termen lung de stabilire a cauzelor crizelor, nu doar de înlăturare a consecințelor. Abordarea sistemică a rezilienței are loc prin adoptarea mai multor elemente constitutive – anticiparea crizelor prin evaluarea riscurilor, concentrarea pe prevenire și pregătire, îmbunătățirea răspunsului la criză. Reziliența poate fi constituită doar de jos în sus, abordând temeinic metodologiile de evaluare a riscurilor și vulnerabilității, sporirea inovațiilor și a dexterității în procesele de dezvoltare. Dicționarul de psihologie clinică al Asociației Americane de Psihologie Clinică, definește reziliența drept *„procesul și rezultatele adaptării cu succes la experiențe de viață dificile sau provocatoare, prin intermediul flexibilității psihice, emoționale și comportamentale și a adaptării la cerințele interne sau externe”*. În acest context, observăm complexitatea conceptului și obligativitatea de a-l aborda multidimensional. Pe de altă parte, crizele și haosul pot fi văzute ca și oportunități de schimbare, reinventare, transformare și dezvoltare a membrilor comunității.

Bibliotecile, în calitate de centre comunitare, au sprijinit fiecare membru al comunității în care activează prin intermediul programelor și serviciilor pe care le oferă în scopul consolidării rezilienței, dezvoltării personale și a competențelor.

Înțelegerea necesităților cetățenilor în avans, oferirea de resurse și mijloace de conectare și acces la tehnologiile de informare și comunicare reprezintă posibilități de învățare, dezvoltare de competențe care pot avea impact asupra dezvoltării rezilienței comunității și asupra reducerii riscurilor la dezastre.

Viziunea IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor de Bibliotecari) se bazează pe patru mesaje-cheie, care alcătuiesc matricea logică a viziunii pe termen lung de consolidare a rezilienței sociale prin intermediul bibliotecilor. Ca instituții centrate pe furnizarea accesului la informație, bibliotecile sunt potențiali parteneri în strategiile pe termen lung de consolidare a rezilienței, de formare a competențelor, dar și de promovare a democrației și activismului civic. Cu spații

primitoare, calde și luminoase, cu acces gratuit la Internet și alte facilități puse la dispoziție fiecărui cetățean, biblioteca salvgardează moștenirea culturală scrisă și contribuie la o identitate culturală comună pentru binele public.

Mesajele-cheie, propuse de către IFLA bibliotecilor pentru a sprijini politica guvernelor cu privire la reducerea riscurilor de dezastre, sunt următoarele:

1. Resursele informaționale ale bibliotecii pot consolida și îmbunătăți cunoștințele populației despre sănătate.

Rolul bibliotecilor în educarea comunităților și furnizarea de informații pentru sănătatea și siguranța publică s-a evidențiat recent, în contextul pandemiei de COVID-19. Bibliotecarii din Republica Moldova au înțeles rapid că au nevoie să însușească noi competențe și să își ajusteze serviciile pentru a susține cetățenii. Activitățile au fost diverse, începând cu informarea populației privind regulile sanitaro-epidemiologice impuse de virusul Covid-19 [1] până la dezvoltarea campaniilor de acumulare de resurse financiare pentru spitale, așa cum a fost cazul Bibliotecii Publice Raionale „A. Donici” din Orhei. Cu siguranță, în contextul altor crize, bibliotecile sunt mai pregătite de a face față, iar comunitățile mai reziliente.

2. Instituțiile de memorie precum bibliotecile promovează „reziliența culturală” a oamenilor, comunităților și țărilor.

Un exemplu cert în susținerea acestei idei este implicarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, instituție care are în misiune salvagardarea patrimoniului național scris, în restabilirea Bibliotecii Filarmonicii Naționale, care a fost distrusă parțial de incendiul ce a avut loc pe 24 septembrie 2020. Nu este un model doar de solidaritate, dar și de promovare a rezilienței culturale prin reconstituirea acelei colecții inedite de note care rămân a fi parte a patrimoniului național scris al acestei țări.

3. Bibliotecile au o misiune și o expertiză unică atunci când vine vorba de conservarea moștenirii culturale și asigurarea accesului publicului pentru a informa și inspira generațiile viitoare.

Un exemplu în acest context este Biblioteca Științifică Medicală USMF „Nicolae Testemițanu”, care gestionează una din cele mai mari colecții personale de carte veche și rară medicală din Europa – Colecția Richard Koch. În anul 1945, când a fost constituit Institutul de Medicină din Chișinău în baza transferării aici a Institutului de Medicină nr. 2 din Leningrad (Sankt Petersburg), de rând cu alte bunuri materiale a fost transmisă și Biblioteca, inclusiv colecția ce a aparținut medicului german Richard Koch. Păstrând și asigurând accesul la acest fond de carte și alte colecții de patrimoniu din domeniul medicinei, Biblioteca Științifică

a USMF contribuie la protejarea moștenirii culturale și valorificarea ei pentru generațiile viitoare.

4. Bibliotecile au un rol important ca locuri de refugiu și sunt spații sigure în situații de urgență.

În perioada când ne-am pomenit cu un război la graniță și a fost necesar de a coordona fluxul de refugiați și a ajuta cât mai mulți oameni, bibliotecile și-au demonstrat din nou solidaritatea și prietenia prin implicare totală pentru susținerea copiilor, tinerilor și femeilor strămutate temporar din Ucraina, oferindu-le siguranță, informații, servicii diverse, sprijin pentru învățare, activități extracurriculare.

Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, în calitatea sa de platformă și suport pentru bibliotecarii din țară, a reușit să conceptualizeze și să implementeze mai multe proiecte și campanii pentru a-și ajuta membrii să contribuie la gestionarea crizei refugiaților. Desigur, inițiativele s-au orientat mai întâi spre dezvoltarea competențelor bibliotecarilor, crearea spațiilor sigure, a ludotecilor și organizarea anumitor servicii de bibliotecă specifice situației existente. Mai multe organizații naționale și internaționale au înțeles că metoda de a ajunge rapid și eficient în comunitățile mici este conexiunea cu biblioteca.

Rolul bibliotecii drept „a treia casă” s-a evidențiat în acest context, iar bibliotecarul a devenit actor care contribuie la crearea unei societăți alfabetizate, informative, participative și incluzive. Contextul actual impune bibliotecarului rolul de gardian al democrației locale, de facilitator pentru alfabetizarea în domeniul media și dezvoltarea gândirii critice a membrilor comunităților unde activează. Construirea rezilienței locale este cheia durabilității democrației.

Bibliotecile sunt centre de informare care oferă servicii de dezvoltare a competențelor pentru comunitatea deservită, oferă surse variate de informare și, în același timp, oferă o bază pentru creșterea profesională și învățarea continuă. Deoarece reziliența se construiește de jos în sus, putem începe cu menținerea rezilienței biologice, care este cheia spre creșterea rezilienței sociale, culturale și chiar financiare. Schimbarea este o caracteristică determinantă a perioadei în care trăim. Viteza progresului ne marchează și chiar ne sufocă. Importantă în această continuă mișcare este flexibilitatea și echilibrul personal, instituțional și social.

În calitate de suport pentru bibliotecile din Republica Moldova, care vor să adopte acest termen și să promoveze dezvoltarea democrației locale și a rezilienței, este recomandat compendiul „Reziliența socială. Bune practici pentru biblioteci” [2]. Publicația a fost elaborată ca urmare a proiectului de parteneriat pen-

tru dezvoltare „*Bibliotecarii promotori ai democrației locale, dezvoltării și rezilienței*”, implementat de Platforma Letonă de Cooperare pentru Dezvoltare (LA-PAS) în cooperare cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, Biblioteca Națională a Letoniei și Universitatea de Științe Aplicate Vidzeme. Scopul proiectului a fost de a promova dezvoltarea democrației locale și reziliența comunităților locale prin sporirea cunoștințelor și abilităților bibliotecarilor din Moldova și Letonia. În 2022, proiectul a primit finanțare în domeniul cooperării pentru dezvoltare din partea Ministerului Afacerilor Externe al Letoniei.

Bibliotecile autohtone sunt suflul și sufletul comunității, adevărate centre comunitare unde se manifestă dialogul neîngrădit, libertatea de exprimare, accesul la informație, toate acestea amplificând importanța lor pentru dezvoltarea democrației. Conjunctura este mai mult decât favorabilă pentru a transforma bibliotecile în instituții implicate activ în multe procese societale – educarea utilizatorilor, sporirea sensibilizării privind unele subiecte importante în societate și îmbogățirea vieții culturale.

Referințe bibliografice:

1. VASILICA, Victoria. Bibliotecile din Republica Moldova în perioada pandemiei: resurse și activități. Studiu sociologic. În: *Magazin bibliologic: Revistă științifică și bibliopraxiologică*. 2021, nr. 1/2, pp. 38-43.
2. *Reziliența socială. Bune practici pentru biblioteci*: Compendiu al proiectului „Bibliotecarii în calitate de promotori ai democrației, dezvoltării și rezistenței locale” [online]. [Accesat 25.07.2023]. Disponibil: https://www.abrm.md/wp-content/uploads/2023/04/metodika_RO-1.pdf

SERVICIILE DE BIBLIOTECĂ ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ

Tamara CROITORU

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

Situațiile de criză, care în ultimii ani au afectat și continuă să afecteze întreaga societate, au marcat profund și activitatea bibliotecilor. Pandemia de COVID-19 și criza refugiaților cauzată de războiul din Ucraina sunt realități care au determinat bibliotecile să-și reorganizeze activitatea, să-și adapteze serviciile pentru a răspunde cât mai adecvat acestor provocări, contribuind la consolidarea

rezilienței comunităților pe care le servesc. Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” nu este o excepție în acest sens.

Criza pandemică, care a început în 2020 ca urmare a răspândirii infecției cu virusul COVID-19, ne-a pus în fața unor întrebări la care a trebuit să răspundem prompt și, uneori, din mers: Ce vom face în continuare? Cu cine și cum vom desfășura activitățile? Unde și cu cine vom colabora și organiza activitățile bibliotecii? Cum să acționăm așa încât să nu punem în pericol personalul și utilizatorii, dar în același timp să rămânem aproape de ei și să răspundem nevoilor lor de informare, studiu și recreere? etc.

În această perioadă, bibliotecarii de la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” au fost provocați ca niciodată să genereze idei noi și să le transpună în produse și servicii moderne online. Responsabilitatea și spiritul de echipă au dat „roade”. Opinia fiecăruia a fost ascultată și analizată ca în final să oferim utilizatorilor noștri servicii diverse, inovative și creative.

Astfel, în luna martie 2020, biblioteca a dat start serviciilor în format online. „Ora poveștilor la tine acasă” a fost primul serviciu virtual oferit utilizatorilor în regim live, în fiecare zi de marți și miercuri. Înainte de a lansa serviciul, am contactat mai multe edituri, scriitori din țară și de peste hotare pentru a obține permisiunea de a citi poveștile în mediul online. Cărțile au fost selectate cu grijă, ținând cont de grupul-țintă și timpul petrecut în fața ecranului. Șirul activităților live a continuat cu „Poveștile lui Chițibuș”, „Час историй” (în limba rusă) și „Story Time” (în limba engleză). Activitățile au fost realizate cu implicarea secțiilor Mediateca, Centrul de Formare, Carte străină, Tehnologii informaționale.

În această perioadă ne-am axat și pe promovarea informațiilor cu caracter educațional. Pe YouTube și pagina de Facebook a bibliotecii au fost oferite informații despre aplicații, programe, resurse educaționale și informative pentru copii și adolescenți, părinți și cadre didactice. „Clubul conversațional de limba spaniolă” (pentru copii de 10-14 ani) și „Clubul conversațional de limba engleză” (pentru copii de 9-11 ani) la fel au migrat în mediul online. De asemenea, biblioteca a oferit recomandări de carte pentru mai multe categorii de vârstă în diferite limbi: „Cărți la Biblioteca Picilor” (Secția pentru copii de 0-10 ani), „Tuesday’s Book Review” și „Les lectures du Jeudi” (secția Carte străină), videoblog-urile „5 minute de biblio-Inspirație” și „Мы прочитали – предлагаем вам” cu recomandări de carte în limba română și, respectiv, în limba rusă (Secția pentru adolescenți). Secția pentru public „Petru Movilă” a adunat virtual micii utilizatori la „Teatrul bunelor maniere”, oferindu-le spectacole cu păpuși, montate împreună cu membrii grupului dramatic „Crenguța fermecată”.

Trebuie să menționăm că mediul online a extins mult numărul și aria geografică a participanților, printre cei care ne-au urmărit fiind și mulți conaționali din diasporă. Am fost contactați de mai multe persoane din țară și de peste hotare, feedback-ul fiind unul pozitiv și surprinzător. Iată doar una din multitudinea de aprecieri: *„Mulțumesc pentru activitățile minunate pe care le faceți. Pentru cei de peste hotare sunteți salvarea.”* (Tania Popovici).

Biblioteca a venit și în sprijinul dezvoltării competențelor digitale ale copiilor, deosebit de necesare în contextul desfășurării procesului educațional la distanță. Atelierele de inițiere în programare și de web-design au continuat în mediul online, la fel ca și ședințele Clubului de robotică. O reușită a echipei BNC „Ion Creangă” a fost și asigurarea durabilității Concursului național „Robo Liga Bibliotecilor”, ultimele trei ediții fiind organizate în format online.

Având o bogată experiență de organizare, pe parcursul a trei ani, a activităților din cadrul programului pentru copii de 8-14 ani „CodeLab: Învăță coding la bibliotecă”, secția Mediateca s-a implicat, din anul 2020, în desfășurarea orelor de educație digitală la Școala primară nr. 82 (clasele 3-A, 3-B, 3-D) și Liceul Teoretic „Acad. C. Sibirschi” (clasele 1-A, 1-B) din municipiul Chișinău. Lecțiile au avut loc în format online și offline, conform curriculumului școlar, bucurându-se de interes și apreciere din partea participanților: *„Eram nerăbdători, curioși și entuziasmați să începem cursul. Aceste emoții pozitive le simțim de fiecare dată când trebuie să începem o nouă lecție. Dna Lolita Caneev ne comunică fiecare informație foarte interesant, clar și explicit. Lecțiile sunt captivante și excelent structurate. Informațiile prezentate elevilor sunt corecte atât din punct de vedere științific, cât și metodic. Suntem încântați de oportunitatea de a avea această colaborare!”* (elevii și părinții clasei a 3-a B împreună cu învățătoarea Nadejda Gherb).

În perioada pandemică, bibliotecarii s-au străduit să vină în fața utilizatorilor cu servicii interactive, atractive și inovative.

Quiz-urile online cu diverse tematici (*Matematica în povești, Geografia din cărți, Istoria în „istorii” literare, Arta în cărți, Descoperă Europa prin literatură, Monumente și locuri celebre inspirate din cărți ș.a.*), precum și expozițiile virtuale elaborate de bibliotecă au fost utilizate ca resurse pentru elevi în cadrul săptămânilor tematice și inițiativelor *Învățăm Altfel* organizate de Ministerul Educației și Cercetării, oferind produse media la care cei interesați pot reveni ori de câte ori doresc.

Serviciile „Ora să ȘTIM”, „Pași spre cunoaștere”, programele „Să descoperim natura”, „Fiecare copil merită o poveste”, „Hai să citim o carte”,

„Răsfoind această carte”, „Literație pentru familie”, „Scriitorii când erau copii”, „Умное чтение”, „Удивительные приключения и превращения”, „Долгая сказка детства” ș.a. au fost adaptate online. Pagina de Facebook și YouTube a instituției a devenit un loc de întâlnire a copiilor din întreaga republică cu diverse personalități în cadrul cenaclului „La Creangă”, lansărilor de carte și întâlnirilor cu scriitorii.

Analizând provocările din perioada pandemică, putem remarca următoarele probleme cu care ne-am confruntat: scăderea împrumutului de cărți, limitarea interacțiunii față în față cu utilizatorul, suspendarea temporară sau definitivă a unor servicii, insuficiența cunoștințelor în domeniul tehnologiilor, lipsa competențelor de organizare și desfășurare a activităților online etc.

În același timp, pandemia ne-a determinat să fim mai flexibili și creativi, să căutăm soluții pentru a transforma provocările în oportunități. Am reușit să identificăm noi posibilități de interacțiune cu utilizatorii, să dezvoltăm servicii online și să creăm produse media, să ne dezvoltăm competențele tehnologice și de comunicare, să cunoaștem și să experimentăm diverse aplicații și programe pentru a desfășura activități calitative, să oferim acces la serviciile bibliotecii unui număr mai mare de utilizatori virtuali din țară și de peste hotare, să creăm parteneriate noi. Am conștientizat că, pentru a face față provocărilor, bibliotecile trebuie să-și revizuiască activitățile și modalitățile de interacțiune cu utilizatorii, să-și analizeze, adapteze, actualizeze permanent oferta de programe și servicii și să le facă cât mai accesibile utilizatorilor, îmbinând activitățile offline și online, să-și îmbunătățească instrumentele de promovare, evidență și raportare a activității.

Lecțiile învățate ne-au ajutat să răspundem noilor provocări majore, care au urmat imediat după criza pandemică. Din momentul în care Rusia a început războiul în Ucraina, sute de mii de ucraineni și-au părăsit țara și au solicitat azil în alte țări europene. Aproximativ 90% din totalul estimat de 3,5 milioane de refugiați sunt femei și copii.¹ Pe lângă adăpost, acești copii au nevoie de acces la educație pentru a-și satisface acest drept fundamental.

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, ca și alte biblioteci din țară, s-a implicat active, chiar din primele zile, în susținerea și ajutorarea refugiaților, prin proiecte și programe de nivel internațional, național și local.

Încă din primele săptămâni de război, BNC „Ion Creangă” a început să ofere servicii și diverse programe educative în spațiile instituției și în centrele

¹ Integrarea migranților și refugiaților la școală [resursă electronică]. – Disponibil pe internet: www.etwinning.net/ro/pub/newsroom/highlights/integrating-migrants-and-refug.htm

pentru refugiați. Pentru vizite individuale și de grup, refugiații au acces la cărți și calculatoare în sălile de lectură și Sala Mediateca.

Cel mai des, activitățile s-au desfășurat în spațiile care au găzduit copii refugiați: Centrul pentru refugiați de la Complexul Turistic „Costești”, Centrul pentru refugiați „Don Bosco”, Centrul de refugiați „Moldexpo”, Complexul sportiv „Manej”. Varietatea activităților a pornit de la specificul grupurilor-țintă și necesitățile copiilor:

- *Activități de lectură*: serviciul „Ora poveștilor”, Proiectul „Citim Împreună Fără Frontiere: O oră de povești pentru umanitate”, Storytelling, Clubul de lectură (pentru diferite categorii de vârstă);
- *Activități STEAM* (Știință, Tehnică, (E)Inginerie, Artă, Matematică): Programul „Ora să ȘTIM”, Programul „Pași spre cunoaștere”, Serviciul „Fii Fresh, alege sănătatea”;
- *Activități de dezvoltare a competențelor cognitive și mediatice* bazate pe tehnologii informaționale: Programul „CodeLab: învață coding la bibliotecă” (atelier de inițiere în programare);
- *Activități de dezvoltare a competențelor lingvistice*: Programul „Învățăm limbi străine cu Muzzi!”, Story Time;
- *Activități recreative*: programele „Detectivii de cuvinte” și „Школа детективов”;
- *Activități creative*: atelier de desen cu pictorița Violeta Diordiev, vernisarea expoziției de lucrări ale copiilor refugiați din Ucraina „Copiii refugiați din Ucraina pictează...”, organizată de artista plastică Valeria Barbas, atelier de origami, atelier de rime etc.;

Biblioteca s-a implicat activ în mai multe proiecte naționale și internaționale. În parteneriat cu „Citim Împreună România”, instituția a contribuit la distribuirea cărților și organizarea mai multor atelier de instruire în cadrul Proiectului Internațional „Citim Împreună Fără Frontiere: O oră de povești pentru umanitate!”. Peste 100 de participanți (bibliotecari din Republica Moldova și România) au însușit diferite metode formale și non-formale pe care le-au implementat în activitățile cu copiii refugiați.

Un alt proiect atractiv și de impact, „Copiii pentru PACE”, a fost organizat cu suportul financiar al PLAN International, în parteneriat cu Amici dei Bambini Moldova și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. BNC „Ion Creangă” a contribuit la implementarea acestui proiect prin instruirea bibliotecarilor și animatorilor socioculturali la două subiecte: Storytelling și Clubul de lectură în bibliotecă.

La prima etapă a proiectului, în perioada aprilie-septembrie 2022, șapte biblioteci publice din mediul rural au beneficiat de amenajarea unor spații care servesc ca platformă pentru realizarea activităților educativ-recreative pentru copii axate pe tehnici de lectură și storytelling, dar și altor tipuri de activități. Bibliotecarii fac echipă bună cu animatorii Ludobuz-ului organizației Amici dei Bambini Moldova, care vizitează de două ori pe lună fiecare comunitate din proiect. Instruirile au continuat cu ateliere pentru alte 14 biblioteci incluse în următoarele două runde ale proiectului.

De asemenea, Centrul de Formare a BNC „Ion Creangă” a desfășurat un atelier de instruire în cadrul proiectului „Bibliotecile aduc schimbarea în comunitate în timpul crizei refugiaților”, organizat de Asociația Obștească „Centrul de Drept al Femeilor”, informându-i pe participanți despre metode, programe, activități, servicii și situații-problemă cu care se pot confrunta în desfășurarea activităților pentru copiii refugiați.

Pentru a răspunde eficient provocărilor, personalul bibliotecii și-a dezvoltat competențele, participând la diverse instruirii cu specialiști din domeniul psihologiei. De exemplu, webinarul „Primul Ajutor Psihologic (PAP) și burnout-ul profesional” ne-a oferit cunoștințe care implică acordarea de sprijin psihologic, social și ajutor practic copiilor refugiați, respectându-le demnitatea, cultura și abilitățile, iar în cadrul webinarului „Gestionarea conflictelor” ne-am dezvoltat abilitățile de gestionare a conflictelor prin alegerea celor mai bune soluții de rezolvare a acestora.

Problemele, pe care le avem atunci când organizăm activități pentru copiii refugiați, sunt diferite și deseori imprevizibile: tensiunea emoțională, migrația accelerată a refugiaților, hiperactivitatea sau pasivitatea participanților, problemele de concentrare și atenție, bariera lingvistică, lipsa cărților în limba ucraineană și a materialelor necesare pentru desfășurarea activităților, lipsa transportului etc. Reușim să le depășim, implicând cât mai multă Responsabilitate, Flexibilitate, Empatie, Dragoste, Prietenie... atunci când suntem alături de copii. Ne bucurăm când reușim să găsim pentru fiecare copil „cheița” care ne ajută să descrețim frunțile, să desfacem mânuțele încrucișate și pumnișorii strânși. Aceste momente ne dau curaj și încredere că „Totul va fi bine!”.

BIBLIOTECA SPRIJINĂ REZILIENȚA FAMILIILOR CU COPII REFUGIATE DIN UCRAINA

Liuba OSIPOV

Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu” Căușeni

Declanșarea războiului din Ucraina a marcat profund activitatea Bibliotecii Publice Raionale „Ion Ungureanu” din orașul Căușeni, care este situat geografic pe traseul dinspre punctele de trecere a frontierei moldo-ucrainene Palanca și Tudora spre Chișinău. Noua realitate, cu care ne confruntăm începând din februarie 2022, a schimbat mersul obișnuit al lucrurilor, ne-a pus în fața unor provocări majore pe care a trebuit să le depășim din mers și la care încă continuăm să ne adaptăm.

În acest context, tot mai frecvent apare în discursul public termenul *reziliență* cu referire la capacitatea de a înfrunta dificultățile. În neuroștiință se afirmă că persoanele reziliente sunt mai echilibrate, din punct de vedere emoțional, în fața situațiilor stresante, suportă mai ușor presiunea. Acest fapt oferă senzația de control în fața evenimentelor, o mai bună capacitate de a face față provocărilor.

Reziliența înseamnă a depăși o situație și a deveni mai puternic, mai bun decât anterior. Această capacitate de a rezista este testată în situații stresante, cum ar fi, de exemplu, pierderea neașteptată a unei ființe dragi, abuzul fizic sau psihologic, abandonul afectiv, eșecul, catastrofele naturale, războiul și sărăcia extremă.

Copiii, femeile și fetele sunt deosebit de vulnerabile în timpul războaielor și a diverselor crize. Acesta este segmentul cel mai fragil, care are nevoie de susținere, sprijin pentru consolidarea rezilienței.

În situația când orașul Căușeni a găzduit și continuă să găzduiască mulți ucraineni refugiați din cauza războiului, BPR „Ion Ungureanu” a creat condițiile necesare pentru a le oferi acestora acces la Internet și informații din presă. Pentru copii au fost amenajate spații cu jocuri, cărți de colorat, literatură artistică. Totodată, angajații bibliotecii s-au oferit ca voluntari la transportarea refugiaților de la vama Palanca cu transportul propriu, la colectarea de produse, haine, păături, s-au implicat în acordarea ajutorului în ce privește spațiul de cazare, informare și consiliere psihologică.

A urmat un an plin de activități noi, cu provocări, emoții și descoperiri, experiențe și lecții de viață.

La inițiativa Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu” a aplicat la Proiectul „Citim Împreună Fără

Frontiere: O oră de povești pentru umanitate!”, organizat de Citim Împreună România, împreună cu EduCaB, prin Asociația Centrul Român pentru Inovație în Dezvoltare Locală (CRIDL), cu sprijinul Kaufland Romania. Proiectul a răspuns nevoilor emoționale și educaționale ale copiilor refugiați din Ucraina, oferindu-le activități și locuri pe care să le exploreze în comunitățile lor temporare. În cadrul acestui proiect, bibliotecarii au primit un set de 11 cărți special concepute după metoda „cititului împreună cu voce tare” și au fost instruiți pentru a desfășura activități specifice.

În perioada aprilie-iunie 2022, circa 40 de copii ucraineni au participat la 26 de activități de lectură, care s-au desfășurat fie în cadrul centrelor de amplasare a refugiaților, fie în incinta bibliotecii raionale. Au fost niște activități deosebit de frumoase și memorabile, având în vedere reacția copiilor la textele și imaginile din cărți, precum și entuziasmul cu care s-au implicat în jocurile și activitățile interactive ce au însoțit lectura cărților. Pentru bibliotecari conta foarte mult faptul că în cadrul acestor activități copiii se simțeau bine, erau receptivi la provocări, se implicau activ, își împărtășeau emoțiile și impresiile. Un feedback pozitiv am avut și din partea părinților care au apreciat mult faptul că implicarea copiilor în asemenea activități îi ajută să uite mai ușor de urgia războiului de acasă.

Mai mult de 40 de copii refugiați din Ucraina au participat la atelierul de desen cu genericul „Pictează Pacea”, unde au avut posibilitatea să-și transpună emoțiile și trăirile prin desen. Ghidați de bibliotecarii de la BPR „Ion Ungureanu” și partenerii de la Casa de Creație pentru Copii din Căușeni și Centrul de Drept al Avocaților, copiii au participat la ateliere de pictură, facepainting (desen pe față), palmpainting (desen cu palma), decuparea porumbeilor păcii, jocuri de socializare, distracții în ritm de dans împreună cu animatorii din orașul Căușeni. Evenimentul a fost organizat cu suportul proiectului social de artă „Pictează Pacea”, realizat de CAPAROL Moldova în parteneriat cu Klumea.

În luna iulie 2022, Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu” Căușeni a fost selectată să participe în Programul Educațional Pas cu Pas. Timp de cinci luni, începând din august, biblioteca a organizat peste 100 de activități recreative și dezvoltative, la care au participat 31 de copii din familii refugiate din Ucraina și 23 de copii din familii vulnerabile din Căușeni.

În cadrul proiectului au fost realizate diverse activități cu implicarea voluntarilor din comunitate și din rândul refugiaților:

- ore de limba engleză;
- clubul „Tânărul naturalist” (voluntare: elevele Iana Pînzaru și Elena Cebotari);

- jocuri și teste intelectuale „Cunoaște-te pe TINE”;
- ore de educație digitală;
- activități de sport, yoga și meditație pentru copii (voluntare: Liuba Cohaniuc, pensionară, fostă profesoară, și Ana Stețiuc, refugiată din Ucraina);
- ore de lectură în limba ucraineană (voluntară: Tatiana Burlacenco, refugiată din Ucraina).

Pe data de 24 august 2022, împreună cu mămicile și copiii ucraineni, am sărbătorit Ziua Independenței Ucrainei. Inițial, planificasem organizarea unui flashmob tematic, având în vedere că una din mămici este antrenor de fitness și s-a oferit să se ocupe de regizarea dansului. Apoi, programul a fost completat, ca în final să avem un program de concert foarte variat, în care s-au implicat copiii ucraineni și moldoveni, mamele și tații lor. Astfel, am organizat o sărbătoare memorabilă, unde refugiații și-au putut exprima dragostea și dorul față de țara lor natală, iar noi – respectul pentru un popor puternic. Programul a inclus un flashmob cu participarea copiilor, recitaluri de poezie și cântece în limba ucraineană, scenete, lansarea baloanelor de culoare galbenă și albastră. A fost realizat un reportaj la televiziunea locală, un interviu radio, postări pe paginile de socializare.

În decembrie 2022, Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu” a fost selectată în runda a II-a a Proiectului „Copiii pentru Pace” implementat de către Amici dei Bambini Moldova, în parteneriat cu ABRM. Perioada de implementare a proiectului a fost decembrie 2022 - februarie 2023. Pe parcursul lunii decembrie au fost organizate 8 activități pentru copii (4 ateliere de storytelling, 4 ședințe ale clubului de lectură), un focus-grup cu părinții copiilor care au beneficiat de activitățile din cadrul proiectului și un focus-grup cu copiii. Impactul și beneficiile proiectului au fost semnificative. La activități au participat 118 copii cu vârsta de 5-10 ani și 29 de adulți, din care 10 părinți, 8 bibliotecari, 5 învățători, 6 voluntari. Biblioteca a beneficiat de seturi de carte, jocuri interactive și de socializare, produse de birotică necesare în organizarea atelierelor de lucru cu copii ș.a.

Ideea Proiectului „Всё лучшее – детям” (Tot ce e mai bun – copiilor) – de a crea un club pentru copii și maturi din familiile de refugiați, ne-a oferit posibilitatea să implementăm unele servicii noi și să le îmbunătățim pe altele deja existente în cadrul bibliotecii. Prin implementarea proiectului, am beneficiat de finanțare în sumă de 19538 lei din partea AO Centrul de Caritate pentru Refugiați, prin care au fost achiziționate mai multe bunuri necesare pentru desfășurarea cu succes a activităților propuse în proiect, cât și a celor ce urmează după finalizarea

proiectului: 4 mese pliante pentru ore de șah/dame în aer liber sau în spații nemo-bilate, 15 scaune pliante, un laptop Lenovo, două încălzitoare, două mingi de volei, o minge de fotbal.

În perioada 8 noiembrie - 24 decembrie 2022, în cadrul proiectului au fost organizate 27 de activități, care au întrunit 12 copii și 14 mămici din familii refugiate, 41 copii și 7 mămici din familii vulnerabile din or. Căușeni: Clubul tânărului șahist, Ora de Yoga, Ora de engleză, matineul „Anul Nou la ușă bate!”, sărbătoarea „Tradiții și obiceiuri de Anul Nou în Moldova și Ucraina”, atelierul de pictare pe torbițe ecologice cu participarea a 30 de femei din Ucraina și Moldova ș.a.

O atenție deosebită acordăm și mămicilor, femeilor strămutate din Ucraina, pentru a le susține și a le crea starea de bine. Împreună cu femei din localitate, ele participă activ la ședințele Clubului Femeilor Moderne „Cucoanele/Панночки”, care activează în cadrul bibliotecii noastre, având ca motto „Biblioteca ne unește, ne dă forțe, ne face mai încrezute și mai puternice!”.

Care ar fi provocările identificate în lucrul cu copiii refugiați și din familii vulnerabile?

- copiii sunt diferiți ca vârstă, nivel de cunoștințe, interese;
- unii părinții sunt prea permisivi în raport cu copiii lor;
- unii copii citesc greu, nu cunosc lucruri elementare pentru vârsta lor;
- bariere de comunicare, inclusiv de ordin lingvistic sau psihologic;
- pasivitatea, reticența unor participanți față de teme și activitățile propuse.

Soluții utilizate:

- discuții cu mamele, implicarea lor în activități;
- atitudine empatică, mai multă atenție și răbdare;
- delegarea unor responsabilități;
- explicarea situației prin exemple;
- implicarea psihologilor ș.a.

Suntem foarte recunoscători partenerilor pentru încredere și suport financiar: ABRM, Amici dei Bambini Moldova, Plan Internațional, Centrul de Drept al Avocaților, OXFAM, Centrul de Caritate pentru Refugiați (UNHCR), Centrul de Drept al Femeilor, OSCE, Humanity&Inclusion, INTERSOS Moldova, Centrul de Cooperare Sud, Peace Corps Moldova, Asociația Italia-Moldova ș.a.

Ce beneficii am obținut?

- satisfacții profesionale și morale,
- imagine în comunitate,

- parteneri,
- prieteni,
- încredere,
- recunoștință,
- credibilitate,
- experiență,
- beneficii materiale (cărți, jocuri de masă, birotică, mobilier, echipamente IT),
- durabilitate.

Ce urmează? Continuăm în același ritm! Ne implicăm în proiecte noi. În parteneriat cu Centrul de Drept al Avocaților și INTERSOS Moldova, am inițiat o cafenea de discuții și divertisment cu participarea femeilor din Moldova și Ucraina. Proiectul prevede sesiuni de consiliere juridică și psihologică. Planificăm activități noi de informare și socializare. Am pregătit programul pentru o interesantă tabără de vară pentru copii, care va activa la bibliotecă în trei ture pentru a cuprinde un număr cât mai mare de beneficiari. Promovăm activ realizările, consolidăm relațiile existente, atragem noi parteneri și sponsori. Continuăm să identificăm activități cât mai interesante pentru familiile cu copii din Ucraina refugiate la Căușeni, prin care să le oferim ajutor, susținere, consiliere și să le sporim reziliența la provocările cu care se confruntă.

FESTIVALUL CĂRȚII PENTRU COPII – EVENIMENT DE PROMOVARE A CĂRȚII ȘI LECTURII

Aura CÂMPAN

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

Cunoscutul autor de romane, povestiri SF și fantasy, romane ilustrate, benzi desenate, teatru radiofonic și film, Neil Gaiman spune: „Cel mai simplu mod de a ne asigura că creștem copii alfabetizați este să-i învățăm să citească și să le arătăm că lectura este o activitate plăcută. Și asta înseamnă, în cel mai simplu mod, să găsim cărți care le plac, să le dăm acces la acele cărți și să-i lăsăm să le citească.”² [5]. Noi, bibliotecarii, avem deci menirea de a găsi cărțile care să-i bucure pe copii și să le asigurăm acestora accesul la ele. Iar pentru a găsi cărțile care să-i bucure, trebuie „să inițiem proiecte de revitalizare a lecturii prin reinventarea metodelor de relație cu publicul, de atragere și de implicare în lectură, aspecte influențate de alte domenii care prosperă” [4].

Cel mai bun exemplu de manifestare care promovează cartea și lectura este Festivalul Național al Cărții, organizat anual, începând cu anul 2001, de către Biblioteca Congresului SUA. Evenimentul își desfășoară activitățile sub președinția șefului de la Casa Albă și a Primei Doamne. De-a lungul istoriei sale de 20 de ani, festivalul a devenit unul dintre cele mai remarcabile evenimente literare ale americanilor. De pildă, ediția anului 2011 a festivalului a adunat peste 200 mii de vizitatori, mult mai mult decât oricare alt eveniment cultural sau sportiv organizat în capitala americanilor [6]. Un alt eveniment anual, care are loc în luna octombrie în bibliotecile din Irlanda, este Festivalul Cărții pentru Copii. Manifestarea face parte din inițiativa *Right to Read (Dreptul de a citi)*, un program național de promovare a alfabetizării și dezvoltării abilităților de citit pentru oameni de toate vârstele și care provin din toate mediile. Festivalul Cărții pentru Copii ajută, după cum este menționat pe pagina web *Libraries Ireland: Make every library*

² „The simplest way to make sure that we raise literate children is to teach them to read, and to show them that reading is a pleasurable activity. And that means, at its simplest, finding books that they enjoy, giving them access to those books, and letting them read them.”

*your local library*³, la răspândirea bucuriei cărților și a lecturii. De obicei, activitățile includ: întâlniri cu autori, activități de bricolaj, sesiuni de povești, cluburi de carte, proiectare de film și activități STEM ș.a.. Spre exemplu, în anul 2021, Clare County Library a avut un program complet de ateliere, discuții și spectacole, fiind un mix de evenimente live-online și în persoană [3].

Pentru a contribui la formarea și consolidarea deprinderilor de lectură la copii de la o vârstă fragedă, așa cum suntem îndemnați prin Manifestul IFLA/UNESCO, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj a hotărât, în anul 2019, lansarea unui eveniment dedicat cărții pentru copii și iubitorilor acesteia: Festivalul Cărții pentru Copii. Prima ediție s-a bucurat de succes în rândul comunității clujene, dar din cauza pandemiei de COVID-19 care a luat prin surprindere întreaga lume la începutul anului 2020, cea de-a doua ediție nu s-a putut desfășura în acel an. Totuși, „timpurile cer să fim foarte buni, cei mai buni, promotori de creativitate” [5], astfel încât am adaptat manifestările la noile condiții: am desfășurat o ediție online, având ca parteneri: Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România – Filiala Cluj, Asociația „Prietenii Bibliotecii”, Biblioteca Municipală „B.P. Hașdeu” Chișinău – Filiala Transilvania, Citim Împreună România, Asociația Cu Alte Cuvinte, Librăria „Tutimi și Titoc” și instituțiile de învățământ clujene.

Derulat sub motto-ul „O copilărie fără cărți nu este copilărie. E ca și cum ai fi izgonit din locul fermecat în care poți găsi bucuria în stare pură.” (Astrid Lindgren), Festivalul Cărții pentru Copii are ca scop atragerea către carte, lectură și bibliotecă și își propune să încurajeze copiii să (re)descopere bucuria lecturii, să-i susțină în dezvoltarea abilităților de citit, să ofere activități în colaborare cu scriitori/ilustratori de cărți pentru copii, să promoveze cărțile pentru copii și, nu în ultimul rând, să crească implicarea familiilor și a școlilor în derularea activităților de lectură.

Festivalul s-a desfășurat pe parcursul a trei zile, din 23 până în 25 noiembrie 2021, pe platforma ZOOM, și a cuprins, pe lângă activități legate de carte și lectură, activități interactive și educative, atât pentru copii, cât și pentru adulți: întâlniri cu scriitori și ilustratori de carte pentru copii din România și Republica Moldova, ateliere pentru copii, părinți și bibliotecari și activități tradiționale organizate de secțiile pentru copii de la sediul central și filialele bibliotecii. Cea de-a doua ediție a festivalului a reunit unii dintre cei mai apreciați scriitori și ilustratori de cărți pentru copii din oraș (Amedeia Neamțu, Florin Bican, Alex Moldovan, Adrian Barbu), din țară (Laura Grünberg, Ioana Nicolaie, Victoria Pătrașcu,

³ <https://www.librariesireland.ie/services/right-to-read/childrens-book-festival>

Simona Epure, Cristina Andone, Diana Tivu) și din Republica Moldova (Leo Butnaru). Fiecare dintre invitați și-a pus amprenta asupra activității susținute. Fie că s-au derulat sub formă de ateliere de lectură (cum a fost cel al Victoriei Pătrașcu) sau de scriere creativă (atelierul Laurei Grünberg), de desen (cel al Diane Tivu și al lui Adi Barbu) ori sub forma unor sesiuni de întrebări și răspunsuri (cum a fost întâlnirea lui Alex Moldovan cu cititorii Bibliotecii Transilvania de la Chișinău) sau sub forma unor exerciții de trăire a muzicii clasice (atelierul care a avut-o ca invitată pe Cristina Andone), întâlnirile micilor cititori cu cei care dau viață poveștilor și versurilor dedicate lor au adus multă bucurie.

Festivalul Cărții pentru Copii a reunit toți iubitorii cărților dedicate celor mici. Astfel, bibliotecarii care lucrează în secțiile pentru copii ale bibliotecii, și nu numai, au aflat cum pot folosi cărțile ilustrate în educația despre drepturile copilului, participând la atelierul din cadrul Proiectului „Povești pentru drepturile mele”, inițiat și implementat de asociația Cu Alte Cuvinte și grupul Citim Împreună România, cu sprijinul Ambasadei Franței în România și al Institutului Francez din România. Părinților le-au fost dedicate două ateliere: unul, intitulat „Citim împreună pentru a ne conecta (cu) copiii”, a avut-o ca invitată pe Brandi Bates, inițiatoarea grupului Citim Împreună România, iar celălalt, organizat în parteneriat cu Librăria „Tutimi și Titoc” din Cluj-Napoca, a venit în sprijinul părinților dornici de a cunoaște cele mai noi apariții din domeniul literaturii pentru copii.

În cele trei zile de festival, la secțiile pentru copii de la sediul central și filialele bibliotecii s-au derulat o serie de activități tradiționale: Ora poveștilor în limbile română, maghiară și engleză, Cenaclul literar „Traian Brad” coordonat de scriitorul clujean Victor Măruțoiu, ateliere creative în care copiii au învățat să-și realizeze din hârtie propriile cărți, precum și activități în cadrul programelor de educație permanentă.

În ciuda faptului că ediția a doua a Festivalului Cărții pentru Copii a avut loc online, în centrul evenimentului a fost CARTEA, care i-a reunit pe cei care dau viață unei cărți prin text și ilustrații (scriitorii și ilustratorii) cu cei cărora le este dedicată și care se bucură de fiecare cuvânt și fiecare culoare a ei (copiii) și cu cei care o aduc mai aproape de copii (părinții și bibliotecarii). Pe parcursul zilelor de festival ne-am simțit cu toții o adevărată familie a iubitorilor cărții pentru copii. Acest lucru reiese și din testimonialele următoare:

- Victoria Pătrașcu, scriitoare: *A fost o plăcere pentru mine. Copiii au fost delicioși, inteligenți și plini de întrebări. Veseli și spontani. M-am bucurat să pot fi alături de ei (chiar și virtual). Știau atât de multe, scriseseră*

- povești, desenaseră personaje din poveștile mele și aduseseră cărțile scrise de mine de acasă. A fost emoționant.*
- Maya Popovici, elevă, clasa pregătitoare, Colegiul Național „Gheorghe Șincai”: *A fost foarte drăguță Victoria Pătrașcu! Mi-a plăcut povestea cu Covrigel. Nu am acasă nicio carte scrisă de ea! Și ne-a arătat așa de multe! O să-i scriu lui Moș Nicolae să îmi aducă două cărți: „Scrisori din Laponia” și „Cum a salvat Tălpici Crăciunul”. Sper să mi le aducă pe amândouă, fiindcă am fost cuminte!*
 - Ana Suărășan, elevă, clasa a III-a, Școala Gimnazială „Nicolae Titulescu”: *La Festivalul Cărții pentru Copii, m-a emoționat întâlnirea cu doamna Amedeia Neamțu. Când i-am adresat întrebări, am simțit că vorbesc cu cineva cunoscut. Mi-a plăcut modul dânsei de a se exprima și de a crea povești. Poveștile ei mă înveselesc.*
 - Cristina Dorina Chifor, profesor învățământ primar, Liceul Teoretic „Nicolae Bălcescu”: *Festivalul Cărții pentru Copii este unul dintre acele momente de bucurie pe care le împărtășim. Întâlnirea cu minunata Cristina Andone a fost un prilej binevenit pentru elevi de a pătrunde în lumea muzicii clasice sub formă de joc. Chiar dacă întâlnirea a fost una virtuală, am petrecut clipe pline de emoții. Căldura și bucuria autoarei ne-au ajutat să descoperim povești interesante împletite cu muzica clasică. Cât de multe avem de învățat din acestea!*
 - Sanda Hruban, profesor învățământ primar, Școala Gimnazială „Nicolae Titulescu”: *Am participat cu drag și la cea de a doua ediție a Festivalului Cărții pentru Copii. Mulțumim Bibliotecii Județene „Octavian Goga” pentru activitățile minunate în care antrenează elevii, pentru prilejul de a întâlni scriitori care pătrund în sufletele micilor cititori. Ne-am bucurat să descoperim alte povești și personaje interesante. Ne-ați dăruit cu drag emoție, bucurie, cărți frumoase și povești amuzante. Datorită dumneavoastră copiii noștri citesc mai mult și cu plăcere. Vă mulțumim!*

Comparând cele două ediții ale Festivalului Cărții pentru Copii, putem afirma că prima, datorită avantajului de a se desfășura fizic, într-un spațiu cu totul deosebit (la Casino, în Parcul Central „Simion Bărnuțiu”), a reușit să reunească în trei zile peste 2300 de participanți la tot atâtea activități (26) ca și ediția 2021 (cu aproape 650 de participanți). Acest lucru s-a datorat și faptului că participanții la prima ediție au avut posibilitatea de a cumpăra cărți și jucării de la partenerii bibliotecii prezenți cu standurile. Totuși, marele beneficiu al celei de-a doua ediții,

care nu ar putea fi realizat la o ediție fizică, este numărul mare de scriitori și ilustratori (12) care s-au întâlnit cu micii cititori. De asemenea, derularea online a activităților a făcut posibilă și participarea celor de peste hotare: o clasă de copii clujeni au avut ocazia să-l cunoască pe scriitorul Leo Butnaru din Republica Moldova, iar o clasă de copii de la o școală din Chișinău s-au bucurat de întâlnirea cu scriitorul clujean Alex Moldovan. Deși cu gândul la o ediție precum cea din 2019, ne bucurăm că am reușit să adaptăm Festivalul Cărții pentru Copii la noile condiții de trai și să aducem cartea mai aproape de cei mici.

Totuși, conștienți fiind de faptul că lucrurile nu vor mai fi cum au fost și că trebuie să ne adaptăm la „noua normalitate”, ne pregătim ca la edițiile următoare să punem în practică noul concept de „eveniment hibrid”, care combină atât experiențele de evenimente live, cât și cele virtuale: în mediul online vom putea facilita întâlniri cu diverși oameni ai cărții, iar fizic vom putea organiza activități care să încurajeze și să susțină lectura în familie. Să nu uităm că „o bibliotecă modernă răspunde printr-o varietate de activități atractive care leagă și dezleagă, captivează și farmecă, surprinde și bucură” (5), indiferent de vremurile trăite.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca publică: linii directoare IFLA/UNESCO pentru dezvoltare*. Chișinău: Epigraf, 2007. 91 p.
2. *Children's Book Festival*. [Accesat 09.01.2022]. Disponibil: <https://www.librariesireland.ie/services/right-to-read/childrens-book-festival>
3. *Children's Book Festival 2021 at Clare County Library*. [Accesat 09.01.2022]. Disponibil: <https://www.clarelibrary.ie/eolas/library/services/childrens/cbf/cbf.htm>
4. KULIKOVSKI, Lidia. *Ludicul în activitatea bibliotecii publice: Vademecum pentru bibliotecari*. Chișinău: [S. n.], 2020. 210 p.
5. Neil Gaiman: *Why our future depends on libraries, reading and day-dreaming*. [Accesat 09.01.2022]. Disponibil: <https://www.theguardian.com/books/2013/oct/15/neil-gaiman-future-libraries-reading-day-dreaming>
6. OSOIANU, Vera. Lectura ca prioritate la orice nivel de responsabilitate. În: *Cartea. Biblioteca. Cititorul*: Buletin metodic. Fasc. 27. Chișinău: [S. n.], 2018, pp. 25-31.

DEZVOLTAREA COMPETENȚEI DE LECTURĂ DIN FRAGEDĂ COPILĂRIE

Ana OSTAȘEVSCHI-URECHE

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Filiala „Ovidius”

Deși trăim într-un alt timp, conștientizăm că oricum totul începe cu „A fost odată...”. O formulă tipică pentru toate basmele și poveștile, care ne inițiază într-o cu totul altă lume, o lume în care „poate că povestea este partea cea mai frumoasă a vieții omenești..., cu povești ne leagă lumea, cu povești ne adoarme..., ne trezim și murim cu ele”, după cum afirma Mihai Eminescu.

Și totuși, trăind într-un timp modern, trebuie să învățăm să corespundem modernității încă din fragedă copilărie, ceea ce s-ar rezuma la felul de a fi al copilului, pornind de la curiozitatea față de tot ce-l înconjoară încă din primele luni de viață și continuând cu perioada cunoșcuților *Deceluși*, a preșcolarilor și școlărilor de vârstă mică, o perioadă precoce dezvoltării personale, asupra căreia o influență majoră și decisivă are Familia, Grădinița, Școala și, nu mai puțin, Biblioteca, care din varii motive e situată mereu pe ultimul loc, deși trebuie să fie parte integră din toate cele trei medii de viață ale copilului în formare.

Anume din acest considerent, încercăm prin diverse forme și strategii să integrăm conceptul de „bibliotecă” în viața copiilor, pornind de la vizitele ghidate, momentele de cunoaștere cu tot ce înseamnă o bibliotecă – cum arată, cu ce se ocupă cei care dețin și întrețin mii de cărți și care e drumul spre biblioteca din cartier pentru o posibilă „reîntoarcere”. Bineînțeles, pe lângă faptul că descoperă biblioteca ca și instituție cu povestea ei, pe care, în cazul bibliotecii „Ovidius”, personajul „Bucurel” e fericit să o spună și să o tot spună repetabil.

Există totuși o cheie specifică acestui templu al cunoașterii – lectura pe care, din păcate, studiile privind formarea competențelor la elevi, nu o încadrează în segmentul de competențe-cheie și nici nu o formulează ca competență-cheie [2, p. 17], deși este definită ca atare de către exegeții în domeniul limbii și literaturii, constituind obiectul lor de studiu.

Un exemplu concludent și o definiție relevantă găsim în Ghidul metodic interdisciplinar „Educație prin lectură” de C. Popescu și A. Stănescu, unde se precizează: „Competența lectorală rezidă în capacitatea de a citi adecvat orice text, a-l înțelege și a-l interpreta prin actualizarea informațiilor exterioare acestui text (de viață cotidiană, istorie, geografie, științe) și, nu în ultimul rând, prin uzul unui

instrumentar de teorie literară. Acest set de competențe pornește de la elementara capacitate de a citi coerent orice e scris în limba română și implică o gamă largă de operații intelectuale, asigurate (în etapa școlarizării) de activități didactice, prin care textul este înțeles nu doar la suprafața informației, ci și ca o țesătură de semne, idei și imagini.” [5, p. 9].

În acest sens, e de precizat că prin serviciile, atelierele, proiectele, programele de lectură, cât și diversele activități culturale, precum întâlnirile cu scriitorii, lansările de carte, cluburile de carte și cercurile literare, bibliotecile vin să contureze și să dezvolte competența de lectură la orice vârstă.

Este important totuși ca această competență să fie formată din fragedă copilărie, de aceea în toate instituțiile afiliate Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” există programul de lectură „Să re-auzim povestea”, care se numea inițial „Ora poveștilor”. Denumirea actuală a programului, sugerată de îndrăgitul scriitor pentru copii Iulian Filip, atestă și comunică, de fapt, în subtext cele trei etape esențiale în receptarea textului literar: prelectura, lectura propriu-zisă (lecturile succesive/relectura) și postlectura, etape descrise cu lux de amănunte, tehnici și metode de implementare în „Didactica literaturii” de Alina Pamfil [4].

În cadrul programului de lectură „Să re-auzim povestea” am încercat dintotdeauna să parcurgem acest traseu didactic și să recurgem de fiecare dată la o nouă abordare a textului prin prisma teoriilor moderne care se axează prioritar pe rolurile cititorului.

Astfel, de fiecare dată punem un accent sporit pe evocare, pe captarea atenției cititorului în prima etapă, **Prelectura**, recurând la diverse strategii ce vor menține activă motivația copilului pentru lectură, pentru comprehensiunea textului și interesul față de personalitatea scriitorului. De exemplu, pentru povestea „Prințesa Fluture” de Iulia Hasdeu am optat să deducem titlul textului, utilizând fișele ilustrative din colecția „Insecte” de Silvia Ursache, prin care fiecare copil prezintă o insectă, de la libelulă, viespe, albină, furnică și greiere până la fluture, insecta-simbol din textul ce urma a fi citit. Fiind în Săptămâna Științei, am recurs în același timp la abordarea lecturii din perspectivă interdisciplinară prin textul non-literar. Referirea la unele detalii din biografia autoarei, descoperite în prefața cărții, a constituit punctul de plecare spre citirea/audierea textului literar, copiii observând anumite tangențe între Iulia Hasdeu, care s-a manifestat de la o vârstă fragedă ca un copil supradotat, și talentele Prințesei relatate în text: „*Încântătoarea avea 15 ani și era de o frumusețe ce-ți lua ochii. Avea toate talentele: cânta ca o privighetoare, dansa ca o zână, cânta la toate instrumentele, în plus – era atotștiutoare.*” [3, p. 9].

Având prezenți la activitate copii de diferite vârste, nu ne putem axa doar pe **Lectura succesivă**, cea de a doua etapă de interpretare a operei artistice. Astfel, recurgem fie la citirea-model de către moderator, intercalată cu citirea în lanț de către copiii care știu să citească, fie la audierea poveștii sau vizionarea filmului în desen animat, revenind și asupra textului pentru o mai bună comprehensiune și analiză, căutând convergențe și divergențe între text și imagine.

O altă modalitate de prezentare a textului este realizarea poveștilor digitale. Sunt povești care plac copiilor și care-i motivează la lectură și ascultare, fiind surprinși să recunoască vocea moderatorului într-o altă formă, dimensiune, cea pe care tehnologia o oferă. Pentru astfel de momente este potrivit „Jocul detaliilor”, care e un joc de memorie ce stimulează atenția și entuziasmul copiilor și îi motivează în același timp să parcurgă din nou textul pentru a găsi eventualul răspuns. Asemenea metode am aplicat la textele „Cizmele cocostârcului” de Aureliu Buisoioc, „Lăcomia” de Iulia Hasdeu, „Părul din ograda bunicilor mei” de Mihail Sadoveanu ș.a.

E de menționat că în ultimii ani programul de lectură „Să re-auzim povestea” a trecut printr-o etapă de tranziție, determinată atât de conținutul abordat, cât și de modul de organizare a activităților, online și offline. Din acest considerent, am optat pentru un program variat.

La început, accentul s-a pus pe montarea poveștilor digitale, precum „Borta vântului” de Mihai Eminescu, „Ileana cea șireată” de Ioan Slavici, „Păcală avocat” (Folclor). Deși necesitau mult timp, muncă și dedicație, totuși se pierdea conexiunea cu utilizatorul și feedbackul nu era cel așteptat. O soluție optimă, am zice, a fost organizarea și promovarea programului de lectură în direct pe pagina de Facebook a Bibliotecii „Ovidius”, fapt care a mobilizat din nou cititorii să ne urmărească, să ne aprecieze, să vină cu unele comentarii. Dintre poveștile prezentate în direct putem enumera: „Cucul” de Petre Dulfu, „Stânca corbului” de Alecu Russo, „Ce spun florile?” și „Câinele” de George Sand, „Cine prinde ploaia-n brațe?” și „Pesmetele” de Claudia Partole, „Ceasul” și „Covrigeii lui Ion Creangă” de Spiridon Vangheli, „O ședință de fotografie” și „Papuc” de Tudor Arghezi etc.

Trebuie să precizăm că cea de-a treia etapă, **Postlectura**, a inclus de fiecare dată o activitate practică, prin care am pus accentul pe creativitatea și imaginația copiilor, dar am reliefat și unele caracteristici ale textului citit, ale personajului respectiv. De exemplu, după lectura textului „Ceasul” de Spiridon Vangheli am realizat un ceas-soare, căci bunelul lui Guguță spunea întotdeauna că „soarele e cel mai mare ceasornicar”. „O ședință de fotografie” de Tudor Arghezi ne-a

motivată să realizăm și noi o ședință foto în incinta bibliotecii, sugerând ideea respectivă copiilor. „Gluma” de Ion Druță nu doar ne-a pus pe glume, dar a constituit și punctul de pornire în realizarea unei cărțuții cu același titlu. A fost o experiență de neuitat, o adevărată provocare, deoarece participanții erau preșcolari și elevi din clasa întâi, care de-abia învățau a scrie și a citi. Însă am reușit să găsim o soluție, implicându-ne cu toții în realizarea sarcinii: am selectat glume din revista „Alunelul”, pe care moderatorul le-a citit, a urmat pauza de răs, după care – lucrul asupra cărții: copiii care știau să scrie au cules textul, ceilalți au desenat imaginile potrivite textului scris. Părinții care și-au însoțit copiii la activitate au dat și ei o mână de ajutor ca în cele din urmă, după multă muncă și efort, să culegem laurii, să zâmbim și să ne amintim de dragul celui de copil al lui Ion Druță, Bobocel, care într-o bună zi va fi neapărat Boboc.

Revenirea la formatul fizic al activităților din cadrul programului ne-a oferit posibilitatea de a aplica lectura explicativă (citirea-model, în lanț, selectivă, pe roluri, integrală), lectura interpretativă, jocurile didactice, debaterile, diagrama Venn, Păianjenul, Cubul, Turul galeriei și multe alte metode activ-participative la aceeași masă. Bucuria de a interacționa față în față, de a urmări emoțiile, zâmbetul unui copil împlinit și totodată mirat de produsul obținut, e ceva ce online-ul nu poate cuprinde oricât de mult nu ar avansa.

Suntem siguri că dezvoltarea competenței de lectură trebuie să se producă anume în bibliotecă, în acest cadru non-formal, unde singura regulă e să ne respectăm reciproc, unde nimeni nu te obligă la nimic, iar cititul vine de la sine prin variile metode, tehnici și strategii pe care le implementăm în cele trei etape de receptare a textului.

Un accent sporit în formarea și dezvoltarea competenței de lectură de la o vârstă fragedă revine totuși părinților, care îi familiarizează pe copii cu biblioteca, obțin permisul de cititor și se bucură de cărțile din Căsuța cu povești, petrecând timpul în oficiul pentru copii al bibliotecii „Ovidius”. Astfel de momente ne încurajează să credem că ulterior lucrurile se vor schimba în Republica Moldova, va crește motivația lecturii din plăcere și va descrește numărul de analfabeți funcționali [1].

Referințe bibliografice:

1. DMITRIC, Ecaterina. Analfabetismul funcțional prin prisma abordării filosofice. În: *Magazin bibliologic*. 2020, nr. 1-2, pp. 43-47.

2. GREMALACHI, Anatol. *Formarea Competențelor-cheie în învățământul general: Studiu de politici educaționale*. Chișinău, 2015, 70 p. [online]. [Accesat: 05.05.2023]. Disponibil: https://ipp.md/old/public/files/Evenimente/Studiu_Formarea_Competentelor-Cheie.pdf
3. HASDEU, I. *Prințesa Fluture*. Chișinău: Pontos, 2006.
4. PAMFIL A. *Didactica lecturii. Reorientări*. București: Art, 2016, 320 p.
5. POPESCU, Cristina, STĂNESCU, Aurora. *Ghidul metodic interdisciplinar „Educație prin lectură”*: Proiectul e-formare Competențe integrate pentru societatea cunoașterii. Cluj, 2013, 191 p.

ATELIERELE DE LITERAȚIE PENTRU FAMILIE: EXPERIENȚE OFFLINE VS ONLINE

Rodica GANGURA

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

*„Arată-mi o familie de cititori,
și îți voi arăta oamenii care pun în mișcare lumea.”
(Napoleon Bonaparte)*

În prezent, tot mai frecvent se discută despre scăderea interesului pentru lectură în rândurile copiilor. Cadrele didactice, bibliotecarii, părinții atenționează asupra faptului că, din păcate, tot mai mulți copii nu citesc cărți de plăcere, fără a fi impuși de nevoia de a realiza sarcinile școlare sau de alte circumstanțe, și consideră lectura ca ceva „depășit”, care nu aduce mari beneficii.

În același timp, statisticile privind analfabetismul funcțional sunt extrem de îngrijorătoare pentru țara noastră. Conform rezultatelor Programului internațional de evaluare a elevilor PISA 2018, 43% din elevi nu ating nivelul minim de competență la domeniul citire/lectură [2].

Competențele de lectură sunt esențiale în procesul de învățare, iar dezvoltarea acestora trebuie să înceapă în familie și să fie susținute de aceasta. Informațiile și ideile pe care le pot descoperi în cărți îi provoacă pe copii să fie curioși, să învețe, să-și formeze modul de a gândi. Este foarte important ca cei mici să interacționeze cu cărțile și să experimenteze lectura de la o vârstă cât mai fragedă, atunci când abilitățile cognitive și percepțiile lor asupra lumii sunt în formare.

Părinții au un rol fundamental în acest sens. Pasiunea pentru lectură trebuie să se nască acasă, în familie. Părinții trebuie să le citească copiilor, să discute, să împărtășească părerile despre textele citite, să știe cum să aleagă cărți potrivite pentru lecturi. Deși pare simplu la prima vedere, de fapt nu e deloc ușor părinților să obțină ca cititul cărților să devină o deprindere zilnică a copiilor și, mai mult, ca plăcerea de a citi să devină o necesitate dorită și trăită emoțional de cei mici. Bibliotecarii sunt cei care le pot veni în ajutor, pot contribui la dezvoltarea abilităților de decodare și de înțelegere, necesare pentru învățarea artei citirii.

Programul „Literație pentru familie” la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” a fost inițiat la sfârșitul anului 2019, în rezultatul colaborării cu Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, unde s-au derulat activități de literație prin proiectul „Literația pentru familie funcționează!”, finanțat în cadrul programului Erasmus+ și coordonat de Asociația „Learn&Vision” din Cluj-Napoca [1].

Programul are ca scop să ofere sprijin familiilor – părinților și copiilor – pentru dezvoltarea și sporirea abilităților de literație, să-i ajute pe părinți să conștientizeze importanța revigorării lecturii în familie prin încurajarea citirii și asigurarea unui mediu educațional favorabil copiilor. De asemenea, dorim să le arătăm celor mici că fiecare carte este o aventură care merită trăită și, în același timp, să transmitem părinților ideea că niciun copil nu va deveni un cititor desăvârșit dacă va fi obligat să citească sau dacă nu vor exista adulți pregătiți să-l îndrume. Este esențial ca părintele să înțeleagă rolul lecturii în dezvoltarea copilului și să mențină permanent prezentă cartea în mediul familial.

Programul include trei ateliere: „DE CE și mai ales CUM citim copiilor povești?”, „Poezia – joc de cuvinte. Cum o citim copiilor?”, „De ce este bine să citim copiilor cărți de știință?”. Pe parcurs, părinții învață cum să-și încurajeze copilul să citească de plăcere, folosind diferite strategii, idei și modele despre: ce le citim copiilor, cum alegem cărțile, în ce mod le pot stârni interesul și curiozitatea, cum le arătăm cât de fascinantă poate să fie lectura.

Pornind de la ideea că literația este, de fapt, lectura care creează sens, căci „a citi fără a reflecta este la fel ca și cum ai mânca fără a digera” (Edmund Burke), în baza a trei cărți diferite (poveste, poezie, enciclopedie), demonstrăm diverse tehnici de lectură în familie, prin care putem învăța cum să insuflăm copilului plăcerea de a citi, de a înțelege și a reflecta asupra celor citite.

Grupul-țintă sunt familiile cu copii de 7-9 ani. Programul are următoarele obiective:

- Dezvoltarea competențelor de lectură la un grup de șase familii în cadrul fiecărui ciclu de ateliere;
- Facilitarea dezvoltării relațiilor pozitive și a comunicării părinte-copil prin intermediul lecturii;
- Familiarizarea părinților cu diverse metode ale cititului cu voce tare;
- Motivarea părinților de a petrece timpul cu copiii în ambianța cărții;
- Îmbogățirea vocabularului copiilor.

Primul ciclu de ateliere s-a desfășurat la bibliotecă, apoi, din cauza circumstanțelor create de pandemia infecției cu Covid-19, am trecut în format online. În cadrul atelierelor desfășurate în spațiul bibliotecii am folosit următoarele metode și tehnici: lucrul individual și în grup, brainstormingul, experimentul, lucrul cu dicționarele și cărțile de referință, sesiuni de creație (desen, origami), jocul. În varianta online a atelierelor, ținând cont de faptul că atenția se captează mai greu, am utilizat în special brainstormingul, experimentul, sarcinile creative și jocurile care pot fi realizate individual.

Atât formatul fizic, cât și formatul online al atelierelor au anumite beneficii și dezavantaje. În perioada suspendării activităților de grup la bibliotecă, tehnologia digitală a facilitat în mare măsură continuarea programului la distanță, a făcut posibilă participarea mai multor familii, chiar și de peste hotare. A fost o alternativă benefică de încurajare a lecturii cu voce tare în familie, ajutând părinții în preocuparea lor de a-i obișnui pe copii cu frumusețea inegalabilă a cititului.

Pe de altă parte, unele din metodele și tehnicile de stimulare a gustului pentru lectură, pe care le practicăm la atelierelor organizate în spațiul bibliotecii, cum ar fi lucrul în grup, interacțiunea nemijlocită cu cărțile, lucrul cu dicționarele, experimentarea diversă, relaționarea și comunicarea autentică, nu pot fi transferate online.

Alte dificultăți pe care le-am întâlnit în realizarea activităților online au fost lipsa sau insuficiența dispozitivelor tehnologice în familie, problemele conexiunii la Internet, precum și reticența unor părinți față de cerința de a înțelege și utiliza adecvat instrumentele și resursele digitale.

Pentru fiecare atelier din cadrul programului am elaborat un plan de activitate, care include de obicei următoarele etape: exercițiul de încălzire, lectura textului, interacțiunea cu textul, reflecția, studiul cuvintelor, evaluarea atelierului. Aceasta ne-a ajutat să structurăm mai bine fiecare activitate, să analizăm părțile forte și cele slabe, îmbunătățind astfel calitatea desfășurării atelierelor.

Durata unui atelier în format fizic este de 1,5-2 ore, iar activitatea în format online durează cel mult 40-60 minute, pentru a respecta timpul aflării în fața calculatorului permis copiilor.

Metodele de înscriere a familiilor la program pot fi diferite: pe lângă contactul direct cu părinții, anunțurile afișate în incinta bibliotecii sau școlii/grădiniței, am utilizat și formulare online postate pe pagina de Facebook a bibliotecii sau diseminate în grupurile părinților la școală sau pe rețelele sociale. Link-ul de conectare pe Zoom se comunică în privat fiecărei familii înscrise.

Valoarea și eficiența acestor ateliere de literație în familie se poate identifica din feedbackul părinților, beneficiari de experiențe inedite în dezvoltarea strategiilor de citire cu voce tare, eficiente în motivarea pentru lectură a copiilor: „*Ne-a plăcut textul poveștii, lectura interactivă. Ne-am simțit bine împreună cu copiii.*”; „*Lectura cu voce tare împreună cu copiii în familie creează o altă atmosferă.*”; „*Literația pentru familie este o idee foarte valoroasă! Vă mulțumesc pentru o activitate deosebită! Promovarea lecturii este de apreciat!*” etc.

Participarea la programul „Literația pentru familie” a reprezentat pentru familii un start reușit în demersul de educație a lecturii în mediul familial, a contribuit la crearea unei relații de încredere și o mai mare apropiere între părinți și copii. Experiența dobândită îi va ajuta pe părinți, în această eră digitală care ne obligă pe toți să stăm mai mult în fața ecranelor decât cu cărțile în mână, să conștientizeze faptul că: „Nu avem nevoie de o listă de bine și de rău, cu ce avem voie să facem și ce nu: avem nevoie de cărți, de timp și de tăcere. „Nu ai voie să...” e curând uitat, dar „A fost odată ca niciodată” dăinuie pentru totdeauna.” (Philip Pullman).

Referințe bibliografice:

1. CÂMPAN, Aura. „Literația pentru familie funcționează!” (Proiect finanțat în cadrul programului Erasmus+, desfășurat la Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj). În: *Cartea. Biblioteca. Cititorul*. Chișinău, 2020, Fasc. 29, pp. 54-57.
2. CRIȘCIUC, Viorica. *Rezultatele elevilor din Republica Moldova în cadrul evaluării internaționale PISA 2018* [online]. [Accesat: 16.05.2023]. Disponibil pe Internet: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/49-53_53.pdf

DEZVOLTAREA PRIN LECTURĂ ȘI CUNOAȘTERE A PREȘCOLARILOR ȘI COPIILOR DE VÂRSTĂ ȘCOLARĂ MICĂ: EXPERIENȚA BIBLIOTECII PUBLICE RAIONALE „MIHAIL SADOVEANU” STRĂȘENI

Nadejda PĂDURE

Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu” Strășeni

Educația timpurie prin lectură are o importanță esențială pentru dezvoltarea armonioasă a preșcolarilor. Descoperind cartea din primii ani de viață, copiii vor absorbi mai multe cunoștințe și își vor dezvolta competența de lectură mult mai fundamental decât în lipsa ei. În același timp, în era tehnologiilor moderne atât de atractive celor mici, tot mai des părinții caută o alternativă competitivă pentru dezvoltarea cunoașterii preșcolarilor și copiilor de vârstă școlară mică pentru a diminua efectul negativ asupra copilului al dependenței de tehnologii.

Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu” din Strășeni are stabilite niște priorități pentru atragerea la lectură a membrilor comunității chiar din primii ani de viață. Pentru aceasta au fost stabilite parteneriate cu toate instituțiile educaționale din localitate pentru organizarea mai multor activități care au scopul atragerii la lectură a preșcolarilor și elevilor.

De menționat că în ultimii ani vedem o deschidere esențială pentru colaborarea pe segmentul dezvoltării prin lectură a instituțiilor de învățământ preșcolar. Astfel, practic fiecare copil de la grădiniță ajunge să descopere biblioteca noastră și serviciile ei. Unul dintre evenimentele îndrăgite, în acest sens, este **Turul Bibliotecii** pe care îl organizăm în cadrul Zilelor Bibliotecii și în cadrul Săptămânii Cărții și a Lecturii pentru Copii. Astfel, în cadrul Zilelor Bibliotecii Publice Raionale „Mihail Sadoveanu”, desfășurate în perioada 14-25 noiembrie 2022, au vizitat biblioteca noastră 352 de copii, din ei 233 de preșcolari. În total, în anul 2022 au descoperit biblioteca noastră 721 de copii de la grădinițe și din clasele primare.

Un alt serviciu educațional, orientat să educe preșcolarii prin lectură, este **Povestea de la ora 11.00**, care se desfășoară la biblioteca noastră din anul 2016. Lectura unei povești devine o adevărată magie și bucurie pentru copii, atunci când personajele prind viață prin momentele teatralizate pe care le facem cu ajutorul jucăriilor și altor recuzite pe care le pregătim pentru aceste ore de poveste. În perioada de pandemie am citit aceste povești copiilor cu ajutorul platformelor

Meet și Zoom, dar și postând video-uri cu poveștile înregistrate pe pagina de Facebook a bibliotecii.

În anul 2022, cel mai amplu și mai important program pentru elevii de vârstă școlară mică la biblioteca noastră a fost *Vacanța la bibliotecă*. Se desfășoară din anul 2012, astfel că în acest an am numărat a X-a ediție, care a fost și cea mai bogată prin conținut, dar și cea mai de durată, desfășurându-se în perioada 2 iunie – 2 august 2022. Programul a întrunit 283 de copii, inclusiv refugiați din Ucraina, cu un număr de participări total de 2607. Media de participare pentru un copil la evenimente a fost de 9 ori, iar media de prezență zilnică a copiilor în sala de lectură a fost de 60 de elevi și preșcolari. Dar cel mai important indicator al acestui program estival au fost cei 177 de copii care s-au înscris pentru prima dată la bibliotecă.

Fiecare zi începea cu o mică înviorare cu exerciții simple pentru copii și jocuri dinamice. Pentru atractivitatea înviorării matinale, dar și performanță, am inițiat concursul „Cel mai bun cocostârc” pentru unul din exerciții, iar la sfârșitul vacanței 10 copii învingători au primit diplome colorate. În următoarea parte a zilei, urmau diverse activități care începeau cu cel mai important – atelierul de lectură și creativitate, care în fiecare zi avea o temă. la început lecturam din cărți, prezentam cele mai frumoase colecții, discutam, iar în partea a doua copiii aveau sarcina să deseneze, modeleze, creeze la tema zilei. Pe parcursul întregului program, toate lucrările copiilor la fiecare sfârșit de săptămână erau afișate pe un perete expozițional, unde erau urmărite atât de părinți, cât și de toți vizitatorii bibliotecii. În total, participanții la program au realizat peste 1200 de lucrări.

Printre evenimentele de mare impact pentru copii au fost excursiile și vizitele pe care le-am organizat la Primăria Strășeni, Centrul Multifuncțional, Parcul Ștefan cel Mare și Sfânt, unde se află un șir de monumente, istoria și destinația cărora copiii au aflat-o. De asemenea, participanții au fost în excursii la Muzeul satului Recea și la Mănăstirea Căpriană. Au fost organizate două întâlniri memorabile cu scriitorii Titus Știrbu și Ion Anton, la care au participat circa 70 de copii la fiecare întâlnire.

Foarte valoroase au fost activitățile pe care le-am organizat împreună cu partenerii bibliotecii. Astfel, împreună cu Inspectoratul Raional de Poliție am învățat regulile de circulație cu exercițiul practic de trecere la semafoarele din centrul orașului Strășeni. Împreună cu Centrul Prietenos Tinerilor am avut două activități la care am discutat despre alimentația sănătoasă și igiena personală. Cu reprezentanții organizației neguvernamentale „E-Circular” am vorbit despre reciclarea gunoiului și protecția mediului înconjurător. Împreună cu profesorii de

muzică Silvia Lepădatu și Mihai Bobeică, dar și câțiva elevi talentați de la Școala de Arte Strășeni, am petrecut o oră muzicală memorabilă, la care participanții au aflat multe curiozități din muzică, au văzut instrumente muzicale mai rar întâlnite, au ascultat lucrări muzicale în interpretarea altor copii, au răspuns la o victorină, iar la final cu toții au cântat și dansat.

Dintre alte activități interesante ale programului de vacanță menționez: atelierele de limba franceză și engleză, Cutia Bunelor Maniere, Aleea Prietenilor cu desene pe asfalt, Prima mea carte cu titlul „Familia mea”, concursul „Strășeni – oraș curat” organizat de primăria Strășeni, povești înscenate și multe altele. Programul de vacanță a avut un motto: „Noi suntem prieteni!” Repetarea zilnică în voce tare a acestui motto a susținut relația prietenoasă dintre copiii participanți, foarte diferiți ca vârstă, dar și din diverse instituții educaționale din oraș.

Programul „Vacanța la bibliotecă” s-a finalizat cu un eveniment festiv, la care au participat, pe lângă copii și părinți, oaspeți și autoritățile locale.

Chiar a doua zi după încheierea programului „Vacanța la bibliotecă”, am dat start unui alt program – „*Maratonul lecturii*”, desfășurat în perioada 3-26 august 2022, la care au participat 98 de copii. În perioada maratonului de lectură au fost împrumutate 3795 de cărți, media de participare pentru un copil a fost de 5 zile, cititori noi înscriși la bibliotecă – 29. La finalul programului, 20 de copii învingători au beneficiat de o excursie la Muzeul Cărții și un tur al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Începând cu anul 2020, desfășurăm *Festivalul de lectură „Pâine de la iepure și o carte de la Iulian Filip”*, scopul căruia este promovarea cărții și lecturii prin evenimente participative, la care copiii se întâlnesc nu doar cu cartea, dar și cu autorii de carte pentru copii. Ideea festivalului a pornit de la rezistența bibliotecilor în fața provocărilor impuse de pandemie. Astfel, cartea scriitorului Iulian Filip „Pâine de la iepure”, la acel moment încă în manuscris, ne-a inspirat pentru organizarea unui festival raional, pe care în 2020 l-am desfășurat în format mixt, iar în 2021 și 2022 l-am organizat la Vorniceni, în spațiul pitoresc al Muzeului „Vatra Dumeniului”. Autorul Iulian Filip împreună cu o echipă de scriitori, fiind alături de copii și adulți, a împlinit actul lecturii cu bucuria copilului de a se întâlni cu scriitorii, de a lua un autograf pe o carte, de a face fotografii și, de ce nu, pentru a se îmbrățișa cu ei. Aceste momente devin memorabile pentru fiecare participant la eveniment, iar cartea cu care copilul merge acasă va fi recită ani la rând, dar va deveni și un motiv pentru a deschide o altă carte nouă.

Ediția a III-a a festivalului, s-a desfășurat la Vorniceni, la Muzeul „Vatra Dumeniului”, pe 18 septembrie 2022. În total au participat la eveniment circa 330

de persoane. Oaspeții festivalului au fost: Iulian Filip, scriitor, Mihai Cimpoi, academician, critic literar, Vasile Romanciuc, poet, Eugenia Bejan, directoarea Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”.

Un alt proiect implementat de biblioteca noastră începând din 2018 este **„Biblioteca Stradală”**. Scopul acestui proiect educațional este promovarea serviciilor bibliotecii și organizarea de activități pentru copii în scopul educației prin lectură. În anul 2022, „Biblioteca Stradală” s-a desfășurat în perioada 26 mai - 6 octombrie. Astfel, în fiecare zi de joi, în intervalul de timp 16.00-19.00, în parcul „Mihai Eminescu” din localitate, biblioteca amenajează un colțișor de lectură și comunicare pentru copii și adulți. În decursul acestei perioade au avut loc 18 activități la care au participat 636 de copii și 295 de adulți. În cadrul acestui serviciu, copiii și adulții au făcut cunoștință cu cărțile și revistele pe care le are biblioteca în colecție, iar cei mai mici au ascultat la fiecare ședință câte o poveste citită de bibliotecar, iar mai apoi s-au distrat cu jocuri din colecția bibliotecii.

Pornind de la gândul că astăzi biblioteca nu este doar un spațiu de lectură, dar și de cunoaștere, învățare, creativitate, noi organizăm diverse ateliere pentru copii, oferindu-le posibilitatea să creeze, să-și dezvolte diferite abilități, să învețe lucruri noi. Cel mai renumit în acest sens serviciu al bibliotecii, **„Creative kids”**, activează din anul 2015. În total, în anul 2022 au fost organizate 83 de ateliere la care au participat 1418 copii. Participanții au creat decorațiuni, figurine, desene, semne de carte, colaje, utilizând diferite tehnici: quilling, iris folding, origami, mozaic, tehnica 3D, ștampilare, lucrări handmade din produse reciclabile ș.a. De o sensibilitate aparte au fost atelierelor la care au participat, alături de utilizatorii bibliotecii, copiii refugiați din Ucraina.

În cadrul proiectului **„CIFF Citim împreună fără frontiere: O oră de povești pentru umanitate!”**, câștigat de bibliotecă pentru a lucra cu copiii refugiați din Ucraina, au fost organizate 19 ședințe, care s-au desfășurat începând cu luna aprilie. Astfel, 294 de copiii, utilizatori ai bibliotecii, printre care și 10 copii refugiați ucraineni, au alcătuit și au citit împreună poveștile din cărțile primite în cadrul proiectului, iar la finalul lecturii copiii au creat, au modelat, au desenat personajele preferate din poveștile citite.

Proiectul **„Lecturi în voce tare cu actorul Veaceslav Mereuță”**, pe care l-am implementat în anul 2022, a venit să contribuie la educația unei lecturi expresive, a comprehensiunii textului citit și descoperirii frumuseții operelor literare și a limbii române. De asemenea, copiii de vârstă școlară mică beneficiază de oportunitățile de dezvoltare oferite și în cadrul atelierelor de fotografie, origami, broderie, lucru cu mărgelile și altele.

Dragostea pentru lectură necesită să fie educată copiilor din primii ani de viață și pentru aceasta fiecare bibliotecă trebuie să-și seteze obiective bine stabilite. Acest deziderat stă la baza activității Bibliotecii Publice Raionale „Mihail Sadoveanu” din Strășeni, pe care îl dezvoltăm în continuare.

PROGRAME DE LECTURĂ ÎN BENEFICIUL COPIILOR ȘI PĂRINȚILOR

Maria CUDLENCO

Biblioteca Publică Crihana Veche, Cahul

Cartea și lectura au constituit dintotdeauna suportul cunoașterii, al educației și al dezvoltării personale. Lectura are un rol deosebit în educație, în organizarea unui mod sănătos de viață și atingerea unui nivel acceptabil de bunăstare. Studiile demonstrează clar importanța competențelor de lectură în combaterea sărăciei. Aceste deziderate reies și din *Obiectivele de Dezvoltare Durabilă – 2030*.

Bibliotecile îi ajută pe copii să fie mai aproape de carte și lectură. „Prin oferirea unei game largi de materiale și activități, bibliotecile publice le oferă copiilor șansa de a experimenta plăcerea lecturii și entuziasmul descoperirii de noi cunoștințe. Copiii și părinții trebuie învățați cum să folosească biblioteca în modul cel mai eficient și cum să-și dezvolte abilitățile în utilizarea surselor de informare tradiționale sau electronice. Copiii ar trebui încurajați să frecventeze biblioteca de la cele mai mici vârste, deoarece acest lucru va crește șansa ca ei să rămână utilizatorii bibliotecii și în viitor.” (*Serviciile bibliotecii publice: Ghid de dezvoltare IFLA/UNESCO, 2001*).

Biblioteca Publică Crihana Veche, prin serviciile și proiectele propuse utilizatorilor, contribuie și susține educația timpurie a copiilor. Astfel, părinții care doresc să-i inițieze pe copii în tainele lecturii de la vârsta cea mai fragedă pot beneficia de posibilitățile create într-un loc de basm pentru micuții satului, Ludoteca. Acum, fiecare copil, începând de la vârsta de 7-8 luni, are acces la spații, colecții și programe adecvate vârstei lor. Părinții, dar și bunicii, vin la bibliotecă împreună cu bebelușii ca să le citească povești, să participe la diverse activități și, nu în ultimul rând, să se joace.

Părinții și copiii citesc este un serviciu creat și oferit comunității grație unui proiect susținut de Ambasada SUA în Moldova. Este o plăcere să vezi copilul cum deschide cartea în brațele părinților, să-i admiri entuziasmul, curiozitatea,

nerăbdarea de a cunoaște. Și noi îl ajutăm să se bucure de plăcerea de a descoperi, prin expunerea la cărți frumos colorate, unele senzoriale, altele cu desene și decupații, la jocuri și jucării educative. Prin metode destul de simple și distractive, copiii încep să înțeleagă lucrurile din jurul lor, să prindă drag de lectură, reușind astfel să simtă plăcerea de a citi încă de mic. La biblioteca din sat micuții învață cuvinte noi, își dezvoltă atenția și memoria, acumulează informații, își îmbogățesc vocabularul, imaginația și simțurile.

Un alt proiect, care a încurajat lectura timpurie și ne-a oferit oportunitatea de a deveni ambasadori ai lecturii, a fost Proiectul ***Punguța cu 2 cărți***. Inițiat de Asociația OvidiuRo, cu suportul Kaufland România și implementat în Republica Moldova de către Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” în parteneriat cu Fundația „Progress” din România, a avut ca scop stimularea lecturii în familie și încurajarea părinților să le citească copiilor, începând de la vârste foarte mici. În cadrul acestui proiect, am organizat 20 de sesiuni de lectură, am citit cu cei mici și am oferit părinților din comunitate cărți frumos colorate. Iar 11 copii cu vârsta de 1-2 ani din 10 familii defavorizate au primi pentru acasă o punguță cu două cărți ilustrate și o surpriză, adecvate vârstei antepreșcolare.

Proiectul Ora să ȘTIM este o inițiativă internațională la care a aderat și Biblioteca Publică Crihana Veche. Proiectul are ca scop promovarea lecturii și curiozității pentru domeniile STEM (știință, tehnologie, inginerie, matematică) într-o formă distractivă, prin intermediul unei colecții de cărți frumos ilustrate. În cadrul proiectului au fost organizate săptămânal 23 de ateliere de lectură cu voce tare și 26 de activități practice în *laboratorul de experimentare*, care au vizat consolidarea interesului față de temele ȘTIM în rândul a 157 de preșcolari cu vârsta de 3-7 ani, 197 de elevi de 7-10 ani și 38 de cadre pedagogice, părinți, bunici. Participând la ateliere de lectură interactivă, întrebând și căutând explicații, copiii au descoperit noțiuni elementare despre lucrurile și fenomenele din jurul lor.

Situația impusă de războiul din Ucraina și criza refugiaților este o provocare enormă și pentru biblioteca noastră. Studiind experiențe și practici recomandate de Ghidul IFLA „Bibliotecile publice și refugiații”, de EBLIDA (Biroul European al Asociațiilor de Biblioteci, Instituții de Informare și Documentare și Arhive), precum și de Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, căutând febril răspuns la întrebarea „Cum putem ajuta?”, suntem alături de mamele și copiii refugiați, punem la dispoziție spațiile bibliotecii pentru întâlniri și comunicare, socializare și dialog, consiliere și suport psihologic, organizăm activități pentru copii și cursuri de învățare, având o atitudine binevoitoare, empatică, tolerantă.

Biblioteca Publică Crihana Veche a fost parte a proiectului internațional România – Republica Moldova ***Citim Împreună Fără Frontiere: O oră de povești pentru umanitate!*** În rezultatul acestui proiect, am primit resurse și instruire pentru a desfășura activități bilingve de citire cu voce tare împreună cu copiii refugiați ucraineni. Astfel, am realizat 11 ateliere la care au participat 45 de copii cu vârste de la 2 la 7 ani.

Din luna aprilie 2022, alături de Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și alte 7 biblioteci, suntem parteneri în cadrul unui minunat proiect de reziliență ***Copiii pentru Pace***, implementat de către Amici dei Bambini Moldova cu sprijinul financiar al Plan International. Proiectul este destinat femeilor și copiilor care fug din calea războiului din Ucraina. În acest scop, în bibliotecă a fost amenajat un spațiu de educare și recreere, care include o colecție de carte pentru copii și adolescenți, jocuri de societate pentru a facilita procesul de socializare și integrare a refugiaților ucraineni în comunitate. Activitățile realizate sunt axate pe tehnici de storytelling deprinse la cursurile de instruire livrate de Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, dar și alte tipuri de activități pentru a face din Clubul de Lectură o platformă de atracție în incinta bibliotecii pentru micii exploratori ai cărților. Astfel, am făcut echipă cu animatorii Ludobusului organizației Amici dei Bambini Moldova, care au oferit picilor din comunitate, alături de micii ucraineni, un program interactiv, menit să-i înveselească și să-i învețe lucruri noi prin intermediul jocului.

Asigurarea dezvoltării și învățării copiilor prin prisma jocului și lecturii este o prioritate și simplifică procesul de cunoaștere, deoarece participanții învață lucruri noi, își antrenează memoria, atenția și creativitatea, se amuză și învață prin joc. În perioada aprilie – noiembrie au fost realizate în acest proiect 28 de ateliere de storytelling și 28 de ședințe ale Clubului de lectură. La activități au participat circa 90 de copii cu vârsta de 3-6 ani, majoritatea preșcolari la Grădinița „Clopotelul” din localitate, aproximativ 100 copii de 7-10 ani, elevi ai claselor primare la Gimnaziul „Mihai Eminescu”, alături de 14 cadre didactice, 14 copii refugiați în satul nostru și 26 de ucraineni de la Centrul de Plasament Cahul, însoțiți de 11 mămici. Au fost promovate 63 de cărți cu povești, poezii și texte educative pentru cei mici.

În concluzie, constatăm că lectura și cărțile au un rol esențial în educația timpurie a copilului. Cartea este baza capacității copilului de a cunoaște, comunica și socializa, iar lectura ajută micuții să descopere lumea din jurul lor și îi face curioși să o exploreze. „Lectura – spunea istoricul Nicolae Iorga, joacă un

rol important în viața copiilor, un rol mai mare decât în viața celor vârstnici. Cartea citită în copilărie rămâne prezentă în amintire aproape toată viața și influențează dezvoltarea ulterioară a copiilor. Din cărțile pe care le citesc, copiii își formează o anumită concepție asupra lumii, cărțile formează la ei anumite norme de conduită”. Biblioteca Publică Crihana Veche ajută copiii din comunitate să ajungă oameni curajoși și demni!

AUTORII COPILĂRIEI. ATRAGEREA PUBLICULUI TÂNĂR SPRE ROMANUL DE AVENTURI

Elena TARAGAN

Biblioteca Municipala „B.P. Hasdeu” Chișinău

Fac un scurt salt temporal și vorbim despre acea vârstă când deja cititorul, copilul începe să guste din roman. Din romanul care este adaptat vârstei lui. Atragem publicul tânăr la Biblioteca Municipală printr-un concurs pe care-l organizăm, „Bătălia cărților”, care se adresează către două categorii de vârstă, copii și adolescenți, fiind puse în discuție zece cărți pe fiecare segment. Avem cărți ale autorilor clasici și, bineînțeles, ale actualității, cărți de autori străini, dar și de autori autohtoni. Ce-mi propun să fac în cele ce urmează este să vă prezint o serie de idei și gânduri pe care le-am scris împreună cu acei copii care au obținut cel mai înalt punctaj la aceste „bătălii” în cadrul unor ateliere pe care le-am desfășurat la bibliotecă. Le-am adresat întrebarea „Ce înseamnă, pentru tine, lectura?”. Iată câteva răspunsuri: „*Pentru mine, lectura este o poartă către mii de universuri, deoarece doar când citesc pot să descopăr lucruri pe care nici măcar nu le-am visat.*” (Victor) „*Pentru mine, lectura este un refugiu și un adăpost.*” (Cosmina), „*Este un profesor care ne dă lecții pentru viață și ne ajută în luarea unor decizii importante.*” (Maria), „*Pentru mine, lectura este o pasiune, o evadare din perspectiva realității, ce-mi permite să descopăr multe lucruri noi și îmi creează o stare de pace interioară.*” (Victoria), „*Pentru mine, lectura înseamnă plăcere. Îndrum pe toată lumea să guste această dulce băutură.*” (Adelina), „*Fiecare carte are o comoară ascunsă în ea, trebuie doar să vrei să o descoperi.*” (Mădălina), „*Lectura este ceva ce mă definește.*” (Marinela), „*Lectura este un mod magic de a-ți petrece timpul.*” (Mădălina).

Dacă vă întrebați ce autori au nominalizat acești copii când le-am adresat întrebarea „Ce iubesc să citească?”, printre cei menționați cel mai frecvent au fost

următorii: Jules Verne, Alexandre Dumas, Mark Twain, Arthur Conan Doyle, Louisa May Alcott, Cassandra Clare, John Green, iar dintre autorii români – Mircea Eliade, Mihail Drumeș, Aureliu Busuioc, Victor Dumbrăveanu și Spiridon Vangheli. În cele ce urmează vreau să dau citire recomandării de carte pe care a realizat-o una dintre finaliste: „O carte pe care am descoperit-o prin intermediul „Bătăliei cărților” este „Minunea” de R.J. Palacio. Această operă incredibilă m-a marcat mult atât prin mesajul ei profund, cât și prin umorul personajelor. Aș recomanda această carte tuturor, deoarece pune în discuție un subiect ce nu este menționat des în majoritatea cărților: dizabilitățile unei persoane și reacția lumii la aceste lucruri”.

Este foarte binevenit, în viziunea mea, atunci când discutăm diverse lucrări, să îmbinăm elemente de teatralizare cu, efectiv, scrierea în formă de eseu a răspunsului la o întrebare legată de mesajul operei. La discuția romanului „Numără stelele” de Lois Lowry, am hotărât să intrăm în pielea personajului și să transmitem un mesaj umanității din perspectiva acestuia. În această carte este vorba despre ocuparea Danemarcei de către naziști și despre faptul cum o familie de danezi încearcă să-și ajute prietenii evrei să scape de persecuții. Avem următorul mesaj, scris de Victor, în rolul domnului Johansen, danezul care îi ajută pe prietenii săi: „Naziștii sunt oameni cruzi, care consideră că diferența dintre religii este un lucru grav, însă fiecare om trebuie să aibă dreptul la propria credință. Naziștii au încercat să arate că ei sunt cu mult mai presus decât evreii și au încercat să-i distrugă, să-i nimicească și să șteară de pe fața pământului religia acestora, astfel încât aceasta să rămână doar o amintire. Consider că nu ar trebui să facem această diferență între oameni, ci ar trebui să fim egali în drepturi și obligații. Nu este bine să ne considerăm superiori altora doar pentru că religia, credința, culoarea pielii și felul de a fi este diferit de al nostru. Fiecare trebuie să aibă dreptul la ceea ce își dorește, iar aceste drepturi nu trebuie încălcate de cineva care se consideră mai inteligent decât ceilalți”.

Un alt exercițiu pe care l-am realizat a fost acela de a alege câteva expresii dintr-un roman discutat și de a le da sarcina copiilor să scrie un text cu aceste expresii, de exemplu: „tăcere de moarte”, „se dezlănțuise iadul”, „privire diavolească în ochi”, „cruciada copiilor” sau: „se simțea în elementul său”, „cea mai rară figură în...”, „cu ochii holbați de mirare”, „îl făcuse praf și pulbere”. Iată un text: „Pe câmpul de luptă Jonathan se simțea în elementul său. Apoi pe teren intră o namilă de om și arbitrul dădu start luptei. Lupta era strânsă. Într-un final, Jonathan decise să încerce cea mai rară figură în artele marțiale, care îi asigură câștigul. Îl făcuse praf și pulbere pe uriaș, care rămase cu ochii holbați de mirare”. O altă

sarcină a fost aceea de a scrie un text cu genericul „Trebuie să ai diamante în suflet ca să fii fericit”, acestea fiind cuvinte extrase dintr-unul din romane.

Am realizat o altă activitate, bazată pe aceste cărți pe care le discutăm în cadrul „Bătăliei”. Am delegat rolul de jurați celor care au fost învingători în acest concurs, au deținut distincția „Cititorul anului”, iar câțiva participanți la ateliere au susținut pledoarii pentru cartea aleasă în fața acestor jurați. Inițial, ceea ce am început să discutăm a fost disputa, să spunem așa, *clasicii – modernii*, ce se citește, ce preferăm să citim sau ce a căzut în desuetudine în acest sens. Jurații au expus păreri conform cărora vorbim despre un declin al lecturilor în general la ora actuală și de o superficializare a gusturilor literare, dar, totodată, opere precum „Călătoriile lui Gulliver” de Jonathan Swift sunt mereu valabile, sunt eterne și reprezintă o satiră socială care poate fi oricând atribuită vremurilor. După exercițiul susținerii pledoariilor, am aplicat o serie de metode prin care am încercat să elucidăm mesajul operelor. De exemplu, avem metoda *Ciorchinele*, în care, pornind de la un termen, sunt generate asocieri în legătură cu acesta. Am luat cuvântul „făină”, care făcea parte din titlul unei cărți pentru care s-a pledat, „Copiii de făină” de Anne Fine, și cei prezenți au gândit idei, asocieri în raport cu acesta: fragilitate, puritate, pâine, inocență, cernere ș.a.m.d. O altă metodă a fost aceea de a formula definiții ale unor cuvinte, cuvinte-concepte din operele discutate: viziune, răscoală, polemică, rugăciune, tandrețe, austeritate ș.a. De asemenea, am utilizat metoda *Tronul intervievatului*, în care cineva s-a gândit la o operă și trebuia să i se adreseze acestuia întrebări închise, cu răspunsul sub forma Da/Nu, pentru a se ghici într-un final titlul operei respective. De exemplu, în cazul când o participantă s-a gândit la „Portretul lui Dorian Gray” de Oscar Wilde, s-au formulat următoarele întrebări: E un scriitor de sex masculin? E european? E roman de aventură? Personajul central e bărbat? A fost scrisă recent? Are final fericit? etc. „Amintiri din copilărie” de Ion Creangă e un alt titlu la care s-a gândit cineva. Și, din nou, au fost adresate întrebări: E un autor actual? Conține aventură? E roman realist? Personajul central e băiat? E autobiografic? etc. Sunt o serie de alte metode care pot fi aplicate în lucrul cu cititorul. De exemplu, avem metoda *FRISCO*, unde fiecare își asumă câte un rol – conservator, exuberant, pesimist ori optimist, în tratarea unei probleme. Sau avem *Diagrama Venn*, *Cvintetul*, *Scrierea liberă*, *6 De ce?*

În urma acestor discuții, am ajuns la o serie de „concluzii mature”. Caracterul nestatornic al lumii de azi, care aproape că nu mai poate produce clasici, o lume în ceea ce privește părțile ei negative, centrată într-o măsură mult prea mare pe divertisment și diversitate. Societății contemporane îi lipsește uneori o anumită

temperare și reflecție, cu alte cuvinte vorbim despre frecvența metaforă „secolul vitezei”. Căutând în permanență divertisment în orice activitate umană, devenim incapabili de a face unele analize mai aprofundate și de a asimila treptat, pas cu pas, fără a arde etape, pentru a acumula o cultură cu adevărat solidă. Totodată, se poate observa un grad ridicat de superficialitate atunci când publicul cititor își alege lecturile; motivele sunt uneori senzaționalismul din operă sau dorința de a identifica metode de a atinge succesul în doar câțiva pași, lucru aproape imposibil. Autorul discutat, Mark Twain, publicând sub pseudonim, a generat discuții despre alegerea de a publica sub un nume inventat și care ar fi motivele unei asemenea decizii. Discuția a migrat și spre alte aspecte ce caracterizează viața literară, precum decizia unor autori de a publica la persoana întâia, în numele unui personaj de sex opus. S-a trecut în revistă și rolul traducătorului, cel care asigură accesul la opere străine cetățenilor din țara sa, participanții la discuție încercând să elucideze chestiunea dacă o traducere proastă poate distruge o operă bună. Totodată, s-a făcut procedură de vot, prin care publicul a ales care este cea mai bună pledoarie dintre cele care au fost prezentate.

Toate aceste activități pe care le desfășurăm la bibliotecă în cadrul atelierelor au menirea să fortifice capacitățile intelectuale ale elevilor, spiritul lor de analiză și sinteză, precum și să cultive dragostea și interesul lor față de lectură și lumea cărților.

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ТЕКСТА И ИЗОБРАЖЕНИЯ В ДЕТСКОЙ КНИГЕ: ПРОГРАММА «ПЕСНЯ НА ДВА ГОЛОСА»

Евгения МОКРИНСКАЯ

Национальная Детская Библиотека имени Иона Крянгэ

Детская книга на протяжении всей истории своего развития являлась основой духовной культуры, средством межличностного общения, эмоционального и умственного развития растущего человека, формирования личности. Вот почему так важно приобщать детей к искусству чтения, к книжной культуре.

Однако при определении путей приобщения читателей к литературному произведению надо иметь в виду, что восприятие и осознание читаемого происходит не только в процессе перелистывания страниц, углубления в книжное пространство, но и при рассматривании

иллюстраций детской книги. Наша задача как руководителей чтения состоит в том, чтобы продемонстрировать: иллюстрированная книга – особый мир, в котором художественная иллюстрация и литературный текст функционируют в едином комплексе, помогают юному читателю воспринять книгу как многоплановое произведение искусства. Художественная иллюстрация, являясь важнейшим элементом книги для детей, во многом определяет ее художественную ценность, характер эмоционального воздействия, возможности использования ее в процессе эстетического воспитания читателей.

Мнение о необходимости иллюстраций в детской книге разделяет и героиня Льюиса Кэрролла: «Алиса сидела со старшей сестрой на берегу и маялась: делать ей было совершенно нечего, а сидеть без дела, сами знаете, дело нелегкое; раз-другой она, правда, сунула нос в книгу, которую сестра читала, но там не оказалось ни картинок, ни стихов. „Кому нужны книжки без картинок... – или хоть стихов, не понимаю!“ – думала Алиса».

Может создаться впечатление, что библиотекаря, который работает с иллюстрированной книгой, очень легко: берёшь любую книгу с картинками – и начинаешь учить понимать прекрасное.

Но не все так просто, как кажется на первый взгляд. Выдающийся художник-иллюстратор Борис Диодоров, в своей книге «Что такое иллюстрация?» (Москва, 2023), предостерегает от неразборчивости и поспешности при взгляде на книги с рисунками: «Не каждая книга с картинками является книгой с иллюстрациями. Слово „иллюстрация“ – от латинского „иллюстрэ“ – в точном переводе означает „освещение“. Написанное писателем произведение дополняется изобразительным рядом, как бы высвечивая то, что важно увидеть, узнать, почувствовать каждому читающему книгу». Это высказывание Бориса Аркадьевича Диодорова побуждает над многим задуматься: Как отличить картинку от иллюстрации? Можно ли этому научиться? Существуют ли какие-либо критерии, позволяющие провести границу между одним и другим?

Программа «Песня на два голоса» позволяет дать ответы на все эти вопросы. Работая с иллюстрированными книгами, библиотекарь получает возможность:

- обратить особое внимание на рисунки как на своеобразный визуальный путь познания, постижения мира читателем-ребёнком;
- показать, как актуализируется текст через синтез словесной и зрительно-образной информации;
- показать, что главное назначение иллюстрации – визуальное воплощение идеи автора литературного произведения; это самое

воплощение будет полным, если у писателя и художника существует родство миропонимания, если они «одной группы крови»;

- показать, что художник-иллюстратор в детской книге выступает как творец и соавтор писателя, он не просто отражает в своих рисунках мир литературного произведения, но и дает трактовку, зрительную интерпретацию, свое понимание событий и образов.

Для программы мы выбрали пять творческих дуэтов, в которых и писатель, и художник – выдающиеся мастера: 1) Спиридон Вангели и Борис Диодоров; 2) Сергей Козлов и Франческа Ярбусова и Юрий Норштейн; 3) Владислав Крапивин и Евгений Медведев; 4) Александр Шаров и Ника Гольц; 5) Кир Булычѳв и Евгений Мигунов.

Мы разработали единую структуру встреч в рамках программы «Песня на два голоса». Встречи всегда были в двух частях: теоретической и практической. В первой части мы каждый раз говорили об основных функциях иллюстрации и выясняли, как конкретный художник это делает, какие выразительные средства для этого использует.

Специалисты выделяют три основные функции, выполняемые иллюстрацией: информативность, эмоционально-психологическая нагрузка, эстетичность.

Информационный эффект иллюстрации зависит от того, как полно, точно и быстро читатель сможет понять, что изображено. Иллюстрация должна быть понятна и удобна для восприятия. Сложность восприятия мешает читателю и попусту тратит его время. Иллюстрация способна не просто пояснять текст, а расширять и дополнять его. Художественная иллюстрация включает в себя не только композиционное построение, но и множество деталей, характеризующих героев, антураж, время и место действия. Всё вместе это даёт читателю представление о сюжете, героях, раскрывает более полно замысел автора.

Рассматривая использованные художником конкретные реалии, читатель погружается в контекст эпохи, времени, места, что обеспечивает не только наглядность, но и сообщает эффект присутствия. Читатель проникает в пространство действия, окунается в его мир. Рассматривая, например, иллюстрацию Бориса Диодорова к рассказу Спиридона Вангели «Парта Гугуцѳ», дети узнают, как одет Гугуцѳ и его друзья, что растѳт во дворе дома, как выглядит плетень, могут догадаться, что Гугуцѳ живет на юге, что события происходили достаточно давно. А Ника Гольц рисует Александра Шарова не просто писателем, но сказочником, наследником Андерсена, живущим в огромном современном городе.

Нельзя сделать убедительной сцену, если художник включает только те предметы, которые описаны в тексте словами. Он должен найти

дополнительные детали и подробности, которые сделают сцену живой, свяжут с определенным временем, местом, сделают ее узнаваемой для читателя. В рассказе Спиридона Вангели «Подснежники» мы читаем: «Будь вы в тех краях, вы бы увидели, как вышел Гугуцэ из села, как шагал он по дороге, как скрылась за холмом его остроконечная шапка и долго не показывалась. А потом вы бы увидели, как он обратно спускался с холма, неся охапку подснежников. Ботинки у него разленились, ногам идти мешали, шапка так устала, что качалась на голове». Борис Диодоров показывает нам гораздо больше: и какой была погода в этот день, и дом, мимо которого проходил Гугуцэ, и собаку, с удивлением смотревшую на мальчика, и охапку подснежников, такую большую, что цветы падали из рук, и сияющие от счастья глаза Гугуцэ.

Эмоционально-психологическая функция иллюстрации – основная в художественном произведении. При знакомстве с книгой читатель получает эмоциональные впечатления не только от самого текста, но и от сопровождающих его картинок, от оформления всей книги, и самое главное, пропускает эти впечатления через свой личный опыт, ставит себя на место героя книги. А чтобы это произошло, художник-иллюстратор должен образно охарактеризовать героев. Эту задачу он решает практически в каждой книге. К средствам образной характеристики относятся: графическое изображение героя, передача психологического состояния героя через мимику, позу, жест, а также с помощью пейзажа, интерьера и даже цвета. Что такое новогодний карнавал, знают все; что переживает мальчик, в жизни которого впервые появилась девочка, ни на кого не похожая, тоже знакомо многим; как ведут себя девочки, когда они понимают, что нравятся мальчику, хорошо известно. Вглядываясь в иллюстрацию Евгения Медведева к повести Владислава Крапивина «Мушкетер и фея», мы сразу понимаем: мы попали на праздник, так все пронизано золотистым теплым сиянием, на празднике много и детей, и взрослых, но мы мгновенно обращаем внимание на двух участников карнавала. Это Джонни Воробьев и Катя. Они выделены из числа всех остальных персонажей бело-голубым цветом, их позы, жесты говорят сами за себя: Джонни так решительно сжимает эфес шпаги, его глаза устремлены на Катю, а Катя так демонстративно «не замечает» Джонни... Даже те, кто не читал повесть, могут быстро сообразить: мальчика и девочку связывают какие-то особые отношения.

Эстетическая функция иллюстрации важна и для произведения, и для всего издания. Иллюстрация сама по себе предмет искусства, а вместе со шрифтом, виньетками, полями, буквицей создаёт единый ансамбль, формирует эстетику книги. Иллюстрация не только сама по себе должна

быть высокохудожественной, но и вписываться в композицию всего издания, делать его эстетически ценным, а значит, развивать эстетическое восприятие читателей. Ника Гольц в своей иллюстрации на развороте к сказке Александра Шарова «Человек-Горошина и Простак» показывает нам силу и мощь зла, воплощением которого является колдун Турропуто, доброту и отвагу Простака, преодолевшего страх и вступившего в схватку.

Когда все это есть в иллюстрации, когда художник проник в самую суть произведения, тогда и начинает «звучать» песня на два голоса. Как, например, в случае творческого содружества Владислава Крапивина и Евгения Медведева: «Эти рисунки всегда были открытием... и в то же время они были встречей со старыми знакомыми – с друзьями, с ребятами, о которых я писал свои рассказы, повести и романы. Я пишу книги полвека. И почти столько же времени художник Евгений Медведев силою своего таланта делает моих героев живыми, показывает, какие они есть на самом деле – маленькие капитаны, рыцари, яхтсмены и пускатели воздушных змеев. И они становятся нашими общими героями».

Наша «искусствоведческая» работа длится обычно 30 минут. А затем мы переходим к части практической. Ребята сами становятся иллюстраторами. Мы заранее выбираем текст – или небольшой рассказ, или фрагмент текста (но это должен быть законченный эпизод) – для выразительного чтения. В зависимости от обстоятельств этот текст читают дети из класса, который пришел на встречу, или библиотекарь. Дети получают бумагу и простые карандаши. Рисунок цветными карандашами требует гораздо больше времени, чем есть в нашем распоряжении. В течение 15-20 минут идет работа, а потом сделанные рисунки комментирует наш эксперт, замечательная художник-иллюстратор, лауреат множества международных премий Виолетта Диордиева.

При подготовке ко встрече в рамках программы «Песня на два голоса» самое важное правильно отобрать книги для работы. Какими же критериями можно руководствоваться при этом?

- Детская иллюстрация должна быть четкой и понятной. Предметы, изображаемые в иллюстрации, должны быть выразительны и легко узнаваемы.
- Композиция должна быть чёткой и продуманной. Взгляд и внимание должны концентрироваться в пределах картинки.
- Читатели должны узнавать в героях себя.
- Цветовая гамма иллюстрации должна быть яркой, но не кричащей. Контрастные цвета должны гармонично сочетаться. Цветные иллюстрации предпочтительней черно-белых.

- Характер героев должен распознаваться сразу. Если герой злой, то должен быть изображен злым, если добрый – характерно добрым. Мимика персонажей должна быть ярко выражена. Нужно искать такие иллюстрации, где эмоции персонажей считаются легко.
- Тем не менее следует избегать стереотипов. Стандартные герои никому не интересны. Они скучны и лишены блеска. Поэтому ищите иллюстрации с яркими, запоминающимися героями.
- Сюжет в книге раскрывается через диалоги и действия. Они также показывают и характеры персонажей. Ищите динамичные иллюстрации.

Работа по программе «Песня на два голоса» дала следующие результаты:

- участники программы осознали, что художник может добиться успеха, только став единомышленником писателя;
- участники программы начали соотносить текст с конкретной иллюстрацией;
- участники программы начали пробовать искать и находить дополнительные детали, которые привнесены художником;
- участники программы поняли, что очень важно найти взаимосвязь между своим жизненным опытом и иллюстрациями к конкретной книге;
- участники программы получили возможность попробовать свои силы в книжной иллюстрации, что побудило их вчитываться в текст, обращать внимание на детали и подробности;
- они осознали, как много значит правильный выбор эпизода для иллюстрирования;
- встреча с выдающимися писателями и художниками помогла развить чувство прекрасного и подарила эстетическое наслаждение.

Общий вывод, который мы можем сделать, таков: формирование умения «читать» книжную иллюстрацию, способности соотносить её с текстом является средством воспитания у детей эстетического отношения к действительности, нравственного и познавательного развития. Следовательно, книжная иллюстрация, будучи продуктом духовного производства, формирует творческую, гармоническую личность. А именно это является конечной целью нашей работы.

EDUCAȚIE PENTRU UN VIITOR DE SUCCES: CURSURI DE WEB-DESIGN PENTRU COPII LA BIBLIOTECĂ

Lolita CANEEV

*Biblioteca Națională pentru Copii „Ion
Creangă”*

„Toata lumea ar trebui sa învețe programarea,
deoarece ne învață cum sa gândim”
(Steve Jobs)

Pentru bibliotecile moderne este extrem de important să țină permanent „pulsul timpului” accelerat la maxim de transformările ireversibile care se produc în sfera informației, tehnologiilor, comunicației, educației etc. și să răspundă provocărilor generate de aceste transformări. În acest context, bibliotecile oferă utilizatorilor nu numai informație, cărți și media, dar și educație, cunoștințe, abilități și experiență pentru a satisface nevoile diverselor comunități.

Comunicând zi de zi cu utilizatorii și non-utilizatorii bibliotecii, în primul rând cu părinții, am observat creșterea semnificativă a interesului pentru programe și activități care contribuie la integrarea mai bună a copilului în societate, la alegerea corectă a profesiei și a unei cariere profesionale reușite în viitor. Un adult cu o carieră de succes se formează din copilărie și biblioteca este menită să contribuie la acest proces.

Pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă” a dezvoltat un șir de programe în domeniul educației copiilor și adolescenților pentru un viitor de succes: *Pașaport pentru viață, Generația Next, cluburi de limba engleză, franceză, spaniolă, ateliere de design TIC-Lab, ateliere de programare CodeLab, Clubul de robotica* etc.

Toate aceste programe dezvoltă la participanți competențele-cheie ale secolului 21 [2], și în primul rând:

1. Comunicarea în limba maternă,
2. Comunicarea în limbi străine,
3. Competențe de bază în științe și tehnologii,

4. Competența de a învăța să înveți,
5. Competența digitală, care este esențială pentru integrarea activă în economia și viața socială actuală.

A fi competent digital în lumea de astăzi nu presupune doar accesul și utilizarea tehnologiilor informației și comunicării, ci și cunoștințe, abilități și atitudini adecvate față de acestea. Cadrul european al competenței digitale pentru cetățeni DIGCOMP [3], conturează cinci domenii care definesc cetățeanul „competent digital”: procesarea informației, comunicarea, crearea de conținut, siguranța și soluționarea problemelor. În procesul dezvoltării competențelor digitale pe primul loc sunt activitățile de coding, care au devenit un trend atât în plan mondial, cât și în Moldova unde peste 60 de biblioteci oferă acest serviciu [4]. Asociația Bibliotecilor Americane (ALA) consideră coding-ul una dintre cele mai importante direcții în educația non-formală a utilizatorilor [5].

Cursul de WEB-design, organizat la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, este o continuare a programului „CodeLab – Învăță coding la bibliotecă” și, totodată, o nouă oportunitate pentru dezvoltarea viitoarei cariere de succes.

Raportul „Viitorul locurilor de muncă” (2016), publicat de Forumul Economic Mondial (Davos), a concluzionat că *„65% din copiii care încep acum școala primară vor profesa în bresle inexistente la momentul de față”* [6]. Profesia designerului web este și va rămâne, după cum arată studiile, în topul celor mai atractive și mai plătite, atât pentru femei, cât și pentru bărbați. Ea a apărut împreună cu WWW (primul site web) și credem că va dispărea împreună cu ultimul site web, lucru greu de imaginat azi. Primul designer web a fost chiar inventatorul www-ului, Tim Berners Lee, care a publicat primul site din istorie în anul 1991.

Reieșind din cele menționate mai sus și luând în considerație solicitările participanților la programul CodeLab, nivelulul 1 și 2, noi am hotărât să elaborăm și nivelul 3 – un curs de web design, în care copiii vor învăța cum să creeze site-uri web de la momentul conceperii structurii și interfeței grafice până la finalizarea programării și introducerea propriu-zisă a datelor care alcătuiesc conținutul site-ului – imagini, text, fișiere și alte elemente.

Făcând o analiză a ofertelor similare ale centrelor IT din municipiu, am stabilit grupul țintă – copii de 12+ ani (dar îi acceptăm și pe cei de 10 ani).

Durata cursului este șapte luni. Primul curs s-a desfășurat în perioada octombrie 2019 – mai 2020, până în prezent fiind organizate 4 promoții.

Atelierele se desfășoară o dată pe săptămână, timp de două ore academice. Ca obiective principale sunt următoarele:

- Participanții conștientizează importanța tehnologiilor și competențelor digitale;
- Însușesc cunoștințe noi despre internet și WWW, conceptele și noțiunile de bază ale programării;
- Își formează abilități practice de creare a paginilor web, utilizând HTML – codul care stă la baza paginilor web, și foile de stiluri CSS.

Metode utilizate în instruire:

- demonstrația;
- lucrul în grupuri mici;
- discuții facilitate;
- brainstorming;
- jocul de rol;
- activități practice;
- quiz-uri *Kahoot* și *Mentimeter* etc.

Cursul este conceput în manieră experiențială, fiind axat pe dobândirea de competențe reale, extrem de importante pentru reușita școlară și/sau viitoarea carieră profesională. Spre deosebire de multe cursuri și tutoriale de pe YouTube, noi îmbinăm competențele specifice de web-design, cum ar fi scrierea codului HTML și CSS, cu competențele de cultura informației. La primele ședințe participanții află despre istoria internetului și World Wide Web, ce este un site, o pagină web, un browser, analizează site-uri vizitate cel mai des, determinând în ce scop servesc utilizatorului și creatorului, pentru ce au fost realizate.

Înainte de a începe crearea conținuturilor proprii, discutăm despre poluarea mediului informațional și hotărâm ce putem spune lumii cu ajutorul site-ului nou, răspunzând la întrebări de genul: Ce cunoașteți sau ce puteți face mai bine decât alții? Ce vă îngrijorează la școală, în comunitate sau chiar în lume? Ce mesaje doriți să distribuiți unui public larg? Numai după aceasta începem să învățăm limbajele HTML și CSS, crearea și prelucrarea imaginilor grafice, fonturi și designul tipografic.

Am început cu ceva mai simplu. Primul nostru proiect, pagina web cu felicitare de Anul Nou, l-am finalizat în decembrie. Ulterior, pentru noi a fost important să motivăm copiii pentru elaborarea unor proiecte cu semnificație socială. Cu acest scop le-am prezentat Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), cunoscute altfel ca Obiectivele Globale ONU [7]. Lucrând în grupuri mici, participanții au ales teme pentru proiectele viitoare: încălzirea globală, poluarea apelor, traficul ilegal de animale exotice ș.a.

În luna mai 2020, la încheierea primului curs, copiii au creat proiecte motivaționale cu genericul „Să stai acasă nu este plictisitor”. Cu ajutorul paginilor

web ei au împărtășit propria experiență de supraviețuire în perioada de carantină în pandemia COVID-19, oferind „rețete” semenilor: lectură, desen, sport, broderie cu mărgel, flori, vizionarea filmelor anime etc. Diversă a fost și tematica proiectelor prezentate de participanții la celelalte promoții: Moldova turistică, sport, câini, păsări, animale exotice, filme, anime-uri, istorie, dragoni etc.

Toate proiectele menționate mai sus au fost create „de la zero”. Copiii au scris de sine stătător fiecare element de cod, au ales conținuturi și imagini, fundal și fonturi, au utilizat platformele Canva, Color picker ș.a. pentru crearea design-urilor personalizate.

În cadrul acestui curs, elevii au dezvoltat și alte abilități necesare într-o societate modernă (soft skills): capacitatea de a rezolva probleme, analiza și structurarea informației, lucrul în echipă, capacitatea de învățare, capacitatea de colaborare virtuală, creativitatea. Feedback-ul de la finalul cursului a fost doar pozitiv. Am primit mesaje de mulțumire de la copii și părinți. Ei au menționat că nici nu și-au imaginat că la vârsta respectivă copiii pot învăța HTML și CSS. Unii copii au hotărât să aleagă crearea site-urilor ca profesia lor viitoare.

În continuare ne vom referi la două întrebări/aspecte importante: (1) De ce anume profesia de web-designer? (și nu bucătar, de exemplu) și (2) Cum am reușit să avem rezultate bune, fără a fi experți în domeniul creării site-urilor și fără a avea ca voluntari specialiști din domeniul respectiv?

Referindu-ne la prima întrebare, vom menționa că pentru bibliotecile noastre este tradițională organizarea ciclurilor de lecții bibliografice despre cărți și ediții periodice, de exemplu, „Povestea cărții”, „Drumul cărții”, „Edițiile periodice – sursă de informare” ș.a., unde copiii descoperă cum se fac cărțile, cum se numește mașina de fabricare a hârtiei, ce este ilustrația etc. În ziua de azi Internetul a devenit un mijloc de informare din ce în ce mai popular și indispensabil. Pentru a citi știrile, pentru a găsi soluții și răspunsuri la întrebările care îi frământă, oamenii se adresează în primul rând la Internet, apoi la alte surse. De aceea, acum, pe lângă lecțiile bibliografice tradiționale, este extrem de necesar să explicăm utilizatorilor noștri cum este organizată informația digitală, ce este pagina web, cum sunt legate paginile în site, cine le creează, cum ajunge informația la destinatar etc. Tocmai despre aceasta învățăm și exersăm practic la cursul nostru. Și dacă vom analiza noțiunile-cheie ale web-designului, cum ar fi: împărtășirea cunoștințelor, standarde, drepturi de autor, conținut (content), metadata, descriere, cuvinte-cheie, referințe, hypertext, protocol, sursă, catalog, bibliotecă, – vom concluziona că e tocmai ceea cu ce trebuie să se ocupe bibliotecarul.

Referitor la a doua întrebare, trebuie să recunoaștem că, atunci când am inițiat acest curs, am avut foarte puține cunoștințe în web-design. Cu regret, nu am avut nici voluntari care ar fi fost de acord să ne ajute într-un program de lungă durată. Dar avantajul nostru era experiența de trei ani în programul CodeLab și capacitatea de a ne informa/a învăța. Pentru primele lecții am utilizat curricula cu tutoriale de pe platforma <https://code.org/>, dar am observat că exercițiile practice sunt cam simpliste. Apoi am început să studiez diverse platforme și să utilizez mai multe surse pentru fiecare ședință. Cel mai important pentru mine a fost să găsesc explicații accesibile pentru copii și să creăm proiecte frumoase.

Mai târziu am descoperit că intuitiv am aplicat metodologia instruirii bazată pe principiile „learning circles”/cercuri de învățare [8]. Conceptul *cerc de învățare* a fost creat de Peer 2 Peer University pe baza cooperării cu Chicago Public Library. Cercuri de acest tip putem găsi în SUA, Germania, România, Portugalia și Finlanda. Facilitatorul cercului de învățare nu trebuie neapărat să fie un expert în subiect, astfel, cu puțină practică și instruire, oricine îl poate gestiona. De obicei, grupul se întrunește o dată pe săptămână, cel puțin 6-8 săptămâni. Această metodologie a fost dezvoltată pentru adulți, dar noi am aplicat-o cu succes în activitățile pentru copii.

Bineînțeles că în perioada pandemiei, în 2020-2021, ne-am întâlnit numai online pe Zoom, dar ne-am străduit să facem procesul de învățare cât mai interactiv. Datorită faptului că ne întâlneam online, am avut participanți nu numai din Chișinău, dar și din Anenii-Noi, Taraclia, Sîngerei, Sankt-Petersburg, Rostov-pe-Don. Și toată lumea a fost impresionată că anume biblioteca oferă gratuit copiilor cunoștințe moderne (destul de costisitoare la centrele private) și contribuie astfel la formarea viitorului lor de succes.

Referințe bibliografice:

1. *Orientarea carierei – perspective europene*: ghid metodologic pentru cadrele didactice. [Accesat 18.07.2023]. Disponibil pe Interne: http://www.isjiasi.ro/documente/RED/special/GHID%20CARIERA_PERSPECTIVE%20%20%20EUROPENE.pdf
2. *Învățarea pe tot parcursul vieții – competențe-cheie*. [Accesat 25.02.2021]. Disponibil pe Internet: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:c11090&from=RO>
3. *The Digital Competence Framework 2.0*. [Accesat 18.07.2023]. Disponibil pe Internet: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

4. Tcaci, Lilia. Programul inovator „CodeLab – învață coding la biblioteca”. În: *Cartea. Biblioteca. Cititorul*. Chișinău, 2018, Fasc. 27, pp. 62-74.
5. *Libraries Ready to Code* <http://www.ala.org/tools/readytocode/home>
6. *The Future of Jobs*. [Accesat 18.07.2023]. Disponibil pe Internet: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs.pdf
7. *Obiectivele de Dezvoltare Durabilă*. [Accesat 18.07.2023]. Disponibil pe Internet: <https://moldova.un.org/ro/sdgs>
8. *Learning circles*. [Accesat 18.07.2023] Disponibil pe Internet: <https://www.p2pu.org/en/learning-circles/>

VLOGUL – O NOUĂ METODĂ DE PROMOVARE A CĂRȚII ȘI LECTURII

Veronica PALAI, Eugenia MOCRINSCHI
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

În societatea modernă a secolului XXI, numită și era tehnologiilor informaționale, avem o generație care se informează preponderent din Internet, din surse audio și video, telefonul devenind un instrument de informare indispensabil. Ca urmare, spațiul comunicativ-informațional a devenit aria ce prezintă maxim interes pentru întreaga comunitate de utilizatori.

Odată cu modernizarea și extinderea tehnologiilor și a Internetului, bibliotecarii au explorat și experimentat metode și tehnici noi de activitate. Toate acestea fiind aplicate pentru a demonstra importanța și vitalitatea bibliotecii chiar și într-o societate dominată de tehnologii. Digitalizarea muncii, impusă de pandemia de coronavirus, nu a luat prin surprindere bibliotecarii, aceștia fiind prin tradiție foarte inventivi. Noua situație ne-a provocat să punem creativitatea la contribuție și să căutăm noi căi de promovare a cărții, lecturii și serviciilor noastre. De altfel, aceasta este și misiunea bibliotecii – să vină în întâmpinarea cititorilor cu noi strategii și metode de difuzare a informației și cu o nouă generație de servicii moderne și necesare utilizatorilor.

În aceste circumstanțe, Secția pentru Adolescenți de 11-18 ani a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” a inițiat două vloguri de popularizare a cărților pentru adolescenți: „*5 minute de biblio-Inspirație*” în limba română și „*Мы прочитали – предлагаем вам*” (Noi am citit – vă recomandăm vouă) în limba rusă.

Vlogul reprezintă forma scurtă a expresiei *video blog* și se referă la conținutul pe diferite subiecte transpus în forma unui video. Fără îndoială, lumea se uită astăzi la vlog mai mult ca oricând, iar împreună cu rețelele sociale face parte din noile media ce aparțin secolului XXI. Vlogul este cea mai nouă formă de interacțiune online cu publicul, iar popularitatea acestui mediu este în continuă ascensiune. În ultimii zece ani, atât blogurile cât și vlogurile s-au transformat într-o *industrie* care continuă să se adapteze provocărilor actuale.

Pornind de la ideea că „de multe ori, ceea ce e povestit și discutat e mult mai bine înțeles decât un text”, prin intermediul acestui program am încercat să aducem cartea și lectura în viața cititorilor și să menținem legătura cu ei în mediul online, scopul fiind promovarea colecției de cărți a bibliotecii. Astfel, obiectivul principal este să (re)aducem lectura în viața copiilor, adolescenților și părinților.

În acest context, pe lângă elementele cheie necesare pentru a crea un vlog de calitate: cameră video sau telefon, stativ, operator, spațiu bine amenajat, – *bibliotecarul* și *cartea* au rolul principal.

Nicolae Iorga spunea: „Cultura unui om se formează, în primul rând, prin lectură”. Așadar, copii au nevoie de un ghid bun care să-i ajute să pășească în lumea minunată a cărților. Iar acest ghid este bibliotecarul care este informat, inventiv și deschis mereu spre noi experiențe, preocupat de identificarea unor strategii cât mai eficiente de stimulare a interesului copiilor de astăzi pentru lectura de plăcere. În aceeași ordine de idei, cartea este un element necesar, conținutul căreia este prezentat, dar mai are și un rol de decor esențial pentru un vlog despre cărți.

Pentru fiecare vlog am găsit un titlu clar, concis și atrăgător ce conține un cuvânt-cheie sugestiv pentru a atrage cât mai mulți urmăritori/cititori. Astfel, în vlogul „*5 minute de biblio-Inspirație*”, cuvântul-cheie este *Inspirație*, în cele cinci minute fiind redat conținutul unei cărți care m-a inspirat.

Fiind un program destinat promovării lecturii, un rol important l-au avut principiile de selectare a cărților. Pentru fiecare ediție înregistrată am selectat autori diferiți, atât clasici cât și moderni, am abordat diverse genuri literare destinate copiilor, adolescenților și părinților, am recomandat cărți de la diverse edituri, ce fac parte din colecția bibliotecii. Așadar, am respectat și ne-am ghidat după următoarele principii:

- autori: clasici, moderni;
- cărți: noutăți editoriale, cărți mai vechi;
- editura: edituri specializate în editarea cărților pentru adolescenți și tineri (Arthur, Polirom, Corint junior, Youngart ș.a.);

- domenii: literatură artistică, științifică, enciclopedii;
- gen: ficțiune, aventură, detectiv etc.
- vârsta cititorului: adolescenți, părinți, cadre didactice.

Elaborarea unei structuri bine definite a servit drept suport pentru a crea un text coerent, laconic și convingător despre cartea selectată:

Introducere	Cuprins	Încheiere
• salutul; • prezentarea titlului și autorului.	• prezentarea personajelor; • relatarea unor evenimente, fără a dezvălui finalul; • citirea unui fragment.	• recomandare (<i>adolescenți/copii/părinți/profesori</i>); • invitație la lectură.

În urma experienței obținute, am stabilit că durată optimă a unui vlog de succes este de 5-10 minute, timp în care reușim să captivăm cititorul cu prezentarea cărții, să-l inițiem în contextul unor momente de intrigă, fără a-i dezvălui însă prea multe detalii. Bineînțeles, nu este suficient doar să creezi acest conținut, la fel de important este să fie promovat corespunzător pentru a ajunge la cititor. Youtube-ul, fiind al doilea cel mai mare motor de căutare după Google, este platforma perfectă pentru promovarea vlogurilor. Prin urmare, după filmarea propriu-zisă și montarea vlogurilor, acestea sunt publicate online pe pagina de Facebook și canalul de Youtube al Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” în fiecare săptămână sau de două ori pe lună.

Fiecare ediție a vlogului apare cu o copertă personalizată, în dependență de cartea/seria de cărți prezentată sau de anotimpul în care a fost realizată ediția, pentru a conferi conținutului o formă atractivă de prezentare în mediul online.

Având la îndemână toate resursele necesare și dorința de a crea un produs de calitate, am realizat în total 165 de ediții până în iulie 2023, în care am recomandat cărți ale autorilor clasici și moderni din literatura universală, română, rusă. Este de remarcat faptul că unele ediții ale vlogurilor promovate se bucură de o popularitate surprinzătoare în mediul online, adunând sute sau chiar peste o mie de vizualizări. Astfel, în topul celor mai vizualizate sunt vlogurile dedicate următoarelor cărți: *Cireșarii. Cavalerii Florii de Cireș* de Constantin Chiriță, *Я умею прыгать через лужи* [Pot să sar peste băltoace] de Alan Marshall, *Говорящий свёрток* [Coletul vorbitor] de Gerald Durrell, *Povestea frindelului* de Andrew

Clements, *Fetița căreia nu-i plăcea numele său* de Elif Shafak, *Eroina Clementina* de Sara Pennypacker. În opinia noastră, acest rezultat se datorează atât interesului față de cartea recomandată, cât și conținutului valoros și convingător pe care îl expunem.

Impactul acestei experiențe frumoase a evidențiat câteva avantaje care demonstrează utilitatea și necesitatea continuării programului:

- promovarea cărților;
- noi utilizatori și împrumuturi de carte;
- interacțiunea și păstrarea legăturii cu publicul/cititorii;
- climat de încredere între bibliotecar și utilizatori;
- popularitate, prestigiu și vizualizări;
- acces rapid;
- posibilitatea de a revedea video-ul.

În urma acestei experiențe, am realizat că avantajele mediului online trebuie utilizate indiferent dacă suntem în situație pandemică sau nu, pentru că au de câștigat atât utilizatorii noștri, cât și noi, bibliotecarii. Noile media ne oferă și mai multe avantaje de a păstra legătura cu cititorii, de a aduce cartea și lectura în viața copiilor. Astfel, vlogul este o sursă eficientă pentru a propulsa conținutul unei cărți mai ușor către cititor și este capabil să deschidă uși atunci când vrei să devii cunoscut în lumea online. Mai mult ca atât, prin intermediul acestui program am reușit să schimbăm imaginea bibliotecarului conservator într-un bibliotecar modern, curajos și încrezător. De asemenea, video-blogurile inițiate în cadrul Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” au fost prezentate în cadrul unor întâlniri profesionale și activități de formare continuă pentru bibliotecarii din republică ca o experiență inovativă și de succes, care este recomandată pentru a promova într-un mod atractiv literatura de calitate din colecția bibliotecii.

Fără îndoială, acest program inițiat la bibliotecă trebuie să continue, indiferent de vremurile pe care le trăim, atâta timp cât primim un feedback pozitiv din partea copiilor și adulților. Tot de ce avem nevoie este pasiunea noastră pentru citit și dorința de a-i apropia de cărți și pe ceilalți.

DECLARAȚIA IFLA PRIVIND ORA POVEȘTIILOR ONLINE

Introducere

Ora poveștilor reprezintă un pilon central al activității multor biblioteci în ceea ce privește promovarea alfabetizării, dezvoltarea abilităților de lectură și implicarea copiilor mici și a familiilor din comunitățile deservite.

În mod tradițional, sesiunile de Ora poveștilor se desfășoară într-un spațiu fizic, unde specialiștii în domeniul lecturii interacționează cu publicul și utilizatorii. Totodată, dezvoltarea tehnologiilor digitale a creat noi posibilități de a oferi astfel de servicii la distanță. În condițiile pandemiei COVID-19, multe biblioteci au devenit dependente de instrumentele online pentru a-și putea îndeplini în continuare misiunea.

Cu toate acestea, bibliotecile nu au avut întotdeauna linii directoare clare privind posibilitatea de a organiza Ora poveștilor fără a fi nevoie să solicite permisiunea sau să plătească o remunerație titularilor de drepturi⁴. Această incertitudine a sporit odată cu trecerea la canalele digitale de comunicare.

În acest context, IFLA consideră că bibliotecile nu ar trebui să se confrunte cu bariere juridice inutile sau cu incertitudini privind organizarea orelor de poveste, desfășurate fie prin intermediul mediului digital, fie prin alte modalități, atunci când acestea sunt oferite în scopuri non-profit.

În contextul specific al pandemiei, orele de poveste susținute de bibliotecari și voluntari contribuie la asigurarea continuă a accesului copiilor și al celorlalți utilizatori ai bibliotecii la conținut de calitate și la dezvoltarea de competențe, sprijinind astfel parcursul lor viitor în plan personal, academic și profesional.

⁴ De remarcat în special eforturile unei societăți franceze de gestiune colectivă a drepturilor de autor de a obliga bibliotecile să plătească pentru a desfășura Ora poveștilor, eforturi abandonate în cele din urmă în urma unei puternice opoziții, inclusiv din partea autorilor: Actualité, La SCSELF renonce à toute forme de perceptions sur les lectures à voix haute. In: Actualité, 27 iunie 2018. <https://actualite.com/article/18496/bibliotheque/la-scself-renonce-a-toute-forme-de-perceptions-sur-les-lectures-a-voix-h>

De ce activitățile de Ora poveștilor sunt esențiale pentru dezvoltarea alfabetizării?

Învățarea cititului reprezintă o etapă esențială în dezvoltarea personală și academică a copiilor. Menținerea și consolidarea abilităților de alfabetizare este, de asemenea, fundamentală pentru dezvoltarea unor societăți informate și participative, contribuind la o gamă mai largă de rezultate în domeniul politicilor politice.

Orele de poveste sunt, prin urmare, o componentă crucială a programelor de lectură și alfabetizare în biblioteci și nu numai, sprijinind dezvoltarea limbajului, formarea vocabularului, cunoașterea alfabetului și a altor forme de limbaj⁵⁶⁷, dar și învățarea pe tot parcursul vieții, implicarea și sprijinul patronilor pentru biblioteci. Obiectivul orelor de poveste este de a dezvolta dragostea pentru lectură, dorința de a învăța cititul și de a utiliza pe deplin colecțiile variate ale bibliotecilor. Orele de poveste facilitate de cititorii în persoană îi determină pe copii să dea substanță, expresie și emoție lecturii, susținând astfel învățarea socio-emoțională.

Orele de poveste reprezintă un instrument esențial, care sprijină eforturile părinților în pregătirea copiilor pentru școală⁸ și completează instruirea formală⁹¹⁰. Dincolo de învățarea formală, Ora poveștilor este un moment valoros de învățare informală pentru familii, ca parte a misiunii mai ample a bibliotecilor de a deservi toți membrii comunității, inclusiv pe cei veniți de curând și pe cei care au o altă limbă maternă.

Desfășurarea Orei poveștilor în format online este, pur și simplu, o continuare a misiunii bibliotecilor în mediul digital, deschizând oportunități nu doar pentru a deservi utilizatorii actuali în timpul perioadelor de izolare, dar și pentru a ajunge la grupuri care, anterior, nu beneficiau în suficientă măsură de aceste

⁵ Irwin, Julia, Moore, Dina, Tornatore, Lauren and Fowler, Annie (2012), Promoting Emerging Language and Literacy During Storytime, Children and Libraries 2012 Summer-Fall 10(20): <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3953558/>, consulted 15 December 2021

⁶ Ewart, Gestny and de Rocquigny, Janelle (2013), L'impact des programmes de litt  ratie pr  -scolaire offerts dans les communautés franco-manitobaines en contexte linguistique minoritaire, Francophones d'Amérique, Issue 32, Autumn 2011, <https://www.erudit.org/en/journals/fa/2011-n32-fa0436/1014044ar/>, consulted 15 December 2021

⁷ ALA (2021), Early Literacy: What We know About Early Literacy, https://www.ala.org/united/products_services/booksforbabies/earlyliteracy, consulted 15 December 2021

⁸ <https://www.sl.nsw.gov.au/learning/kids-andfamilies/storytime-online>, consulted 15 December 2021

⁹ New York Public Library (2021), Online Storytime at The New York Public Library: <https://www.nypl.org/remote-learning-resources/storytime>, consulted 15 December 2021

¹⁰ New York Public Library (2021), Online Storytime at The New York Public Library: <https://www.nypl.org/remote-learning-resources/storytime>, consulted 15 December 2021

servicii. De exemplu, familiile care nu se pot deplasa fizic la bibliotecă sau care nu își pot aduce copiii la anumite ore pot beneficia în mod special de un program de Ora poveștilor online. De asemenea, familiile care au copii cu dizabilități pot avea beneficii enorme în urma participării la orele de povești online.

În perioada pandemiei, biblioteci din multe țări au organizat astfel de sesiuni online de lectură a poveștilor, în beneficiul comunităților¹¹¹²¹³.

În unele țări, acest proces s-a desfășurat în baza unor acorduri cu editorii, deși acestea au acoperit rareori totalitatea cărților și au implicat termeni și condiții diferite¹⁴, în timp ce în alte țări s-a sugerat că bibliotecile se pot baza direct pe legislație¹⁵.

Recomandări

Prin urmare, pentru a-și îndeplini misiunea de a sprijini alfabetizarea și dezvoltarea lecturii, bibliotecile trebuie să beneficieze de un cadru legal adecvat pentru a oferi sesiuni de Ora poveștilor non-profit (gratuit), atât offline cât și online.

Respectiv, IFLA recomandă guvernelor:

¹² New York Public Library (2021), Online Storytime at The New York Public Library: <https://www.nypl.org/remote-learning-resources/storytime>, consulted 15 December 2021

¹³ New York Public Library (2021), Storytime Online, Waukegan Public Library: <https://www.nypl.org/remoteteaching-resources/storytime>, consulted 15 December 2021

¹⁴ For example, the Library and Information Association of New Zealand-te Aotearoa joined the Coalition for Books, providing permissions for storytimes for books from participating publishers:

De exemplu, Asociația Bibliotecii și Informației din Noua Zeelandă-te Aotearoa s-a alăturat Coaliției pentru Cărți, oferind permisiuni pentru cărțile de la editurile participante de a fi folosite în timpul orei poveștilor: <https://www.librariesaotearoa.org.nz/korero-blog/virtual-storytimes-aotearoa-during-covid19?fbclid=IwAR2efGF8OPOrposIqFmafeL-wNYqqM8fn1ldAe6Ig45SAJ5-N365ikHbmevo>. In Australia, there has subsequently been an agreement to enable storytimes to be recorded and made available online, although in return for remuneration: În Australia, a existat ulterior un acord pentru a permite înregistrarea și plasarea online a activităților ora poveștilor, deși în schimbul unei remunerații:

<https://www.alia.org.au/Web/About-Us/Online-Storytime-Agreement.aspx>

¹⁵ The Canadian Federation of Library Associations recommended that storytimes could take place under an existing fair dealing exception: Federația Canadiană a Asociațiilor de Biblioteci a recomandat ca activitățile ora poveștilor să aibă loc în temeiul unei excepții existente de utilizare echitabilă: http://cfla-fcab.ca/wp-content/uploads/2020/05/CFLAFCAB_online_storytimes_copyright_guidelines_for_cdn_libraries-1.pdf, as has guidance in the US: <https://programmin-glibrarian.org/articles/online-story-time-coronavirus-it%E2%80%99s-fair-use-folks>

- Asigurați-vă că orele de poveste în bibliotecă, organizate atât cu prezență fizică, cât și online, fie nu constituie o utilizare restricționată conform legislației privind drepturile de autor, fie intră sub incidența unei excepții care nu necesită remunerare.
- Stabiliți clar că nu ar trebui să existe niciun obstacol în calea demersurilor necesare pentru a face orele de poveste accesibile persoanelor care, altfel, nu ar putea beneficia din plin de acestea.
- Oferiți îndrumări în acest sens, asigurând bibliotecilor certitudinea necesară pentru desfășurarea orelor de poveste online în beneficiul utilizatorilor.
- Asigurați-vă că perioadele de păstrare a înregistrărilor nu sunt limitate în mod nejustificat, pentru a permite bibliotecilor să ofere acces la Ora poveștilor într-un mod care răspunde nevoilor utilizatorilor și, în special, nevoilor copiilor și ale familiilor acestora.
- Nu impuneți obligații de compensare sau plăți suplimentare.

La rândul lor, bibliotecile și asociațiile de bibliotecari ar trebui:

- să colaboreze cu guvernele/autoritățile pentru a obține clarificările menționate mai sus;
- să menționeze autorul, ilustratorul și editura în momentul prezentării lucrării (sau în orice text însoțitor), cu excepția cazului când aceste informații nu sunt disponibile; de asemenea, este o bună practică să fie afișată coperta și coperta posterioară a cărții, pentru a facilita promovarea cărții către un public mai larg;
- să ia în considerare o distribuire limitată sau controlată a înregistrărilor cu ora poveștilor pentru utilizatorii bibliotecii, pentru a minimiza prejudiciile nejustificate aduse piețelor.

(Documentul „IFLA Statement on Online Storytimes” a fost aprobat de Consiliul de Administrație IFLA în martie 2022 și poate fi accesat la linkul <https://repository.ifla.org/items/bf4381d3-5b6b-46ec-ab1c-fa5f65f10812>)

(traducere: Lilia Tcaci)

JULES VERNE REDESCOPERIT DE TINERI

Marcel GHERMAN

scriitor

Creația marelui scriitor francez a avut un impact considerabil asupra tuturor generațiilor care s-au succedat după epoca sa, cea a unor mari schimbări în cultura europeană. În cea de a doua jumătate a secolului XIX, Franța a devenit un centru al inovației în arte și cultură. A fost Franța picturii impresioniste, a parnasionismului și a curentului *art nouveau*, dar mai ales a schimbărilor extraordinare pe care le-a adus lumii progresul tehnico-științific. Majoritatea romanelor lui Jules Verne au fost inspirate de invenții și descoperiri uimitoare. Dar la fel de important în proza lui Jules Verne este elementul umanist, lecțiile de viață pe care le oferă eroii cărților sale, aventurieri și exploratori temerari. Totuși, ce model formidabil îl oferă cititorilor misteriosul căpitan Nemo, în rătăcirile sale la bordul submarinului Nautilus, însoțit de echipajul său devotat! Nemo e doar unul dintr-o listă nesfârșită de eroi memorabili imaginați de talentatul autor francez.

Romanele lui Jules Verne au o valoare personală pentru mine. Generația părinților mei, formată în perioada postbelică, a crescut cu aceste cărți minunate. Pentru ambii mei părinți, *20.000 de leghe sub mări* în ediția românească, apărută în anii '50 ai sec. XX, a fost prima lor carte citită în copilărie. Și acum păstrez în biblioteca mea personală un exemplar din această ediție, pe care l-am parcurs cu pasiune la vârsta adolescenței. Este de remarcat și excelenta integrală Jules Verne editată în anii '70 în România, sub îndrumarea scriitorului de science-fiction Ion Hobana. Volumele din această serie sunt niște veritabile bijuterii livrești, care excelează prin calitatea traducerii și prin prezentarea lor grafică, în format mare, cu copertă cartonată și însoțite de ilustrații frumoase. Chiar și acum, pe unul din rafturile mele se odihnesc zece volume din această colecție. Cu siguranță, cel mai prețios dintre ele este volumul *Insula misterioasă*, romanul preferat al tatălui meu. Am citit sub îndrumarea lui *Insula misterioasă* chiar în primii mei ani de școală.

Trebuie neapărat să amintim și de extraordinarele înscenări radiofonice după romanele lui Jules Verne, realizate la Radio România începând cu anii '60

și care mai sunt difuzate în reluare și astăzi la postul Radio România Cultural. Sunt convins că și pentru copiii de astăzi ar fi o bucurie să se trezească într-o dimineață de sâmbătă sau de duminică cu un astfel de spectacol radiofonic, cu o performanță actricească ce reprezintă un etalon al limbii române literare. Momentul deznodământului unei astfel de înscenări, însoțit pe fundal de piesa lui Debussy *La mer*, este o adevărată delectare pentru orice persoană.

Creația lui Jules Verne a fost foarte apreciată în cultura românească, o cultură eminentemente francofonă și francofilă, care în perioada sa de formare a adoptat ca model eleganța și inteligența franceză.

În mediile literare românești și în interiorul mișcării science-fiction autohtone mai există și opinii conform cărora H.G. Wells ar fi superior lui Jules Verne atât sub aspectul valorii scrisului, cât și în privința capacității de inovare științifică. Conform acestor opinii, Jules Verne ar fi preluat toate descoperirile tehnice miraculoase din cărțile sale, invenții care un secol mai târziu urmau să devină realitate, din presa științifică a timpului său, fiindcă bazele societății tehnologice moderne au fost puse în secolele precedente. În schimb H.G Wells ar fi plăsmuit în mintea sa lucruri pe care nimeni altul nu le-a imaginat înaintea sa, cum ar fi mașini ale timpului și călătorii în timp, experimente de invizibilitate sau conflicte militare cu civilizații extraterestre. Totuși, există anumite nuanțe. Posibil, această perspectivă a fost indusă tocmai pe filiera anglofonă. Se consideră că vechile traduceri în engleză ale romanelor lui Jules Verne nu au fost reușite. Mai mult, anumite linii de subiect din prozele lui Jules Verne au fost cenzurate în ediția engleză, din motive evidente. De exemplu, identitatea căpitanului Nemo, un prinț indian care luptă cu ajutorul submarinului său pentru emanciparea patriei sale de sub influența Imperiului Britanic, a fost modificată, iar căpitanul Nemo a fost transformat într-un individ dezechilibrat. Totuși, fiind o persoană care stăpânește deopotrivă limba franceză și limba engleză, nu pot să nu admir limbajul savuros al celebrului autor francez citit în original.

Jules Verne a excelat prin valoarea scrisului său și prin încărcătura intelectuală a creațiilor sale de ficțiune, dar în același timp a fost extrem de prolific, bibliografia sa completă însumând în jur de o sută de romane. Gurile rele pretindeau că în spatele numelui lui Jules Verne ar sta un întreg artel de scriitori din umbră. Însă datele istorice confirmă că toate cărțile sale au fost scrise într-adevăr de el însuși.

Pe valul tendințelor *political correctness* care se manifestă astăzi în lume, am surprins o opinie prezentată pe Internet de un anonim, conform căreia Jules Verne ar fi fost un scriitor minor, pe motiv că nu trata probleme sociale. Această

păreră demonstrează de fapt o cunoaștere parțială a prozei verniene. În realitate, Jules Verne a scris mai multe romane ce se înscriu în genul distopiilor și ficțiunilor postapocaliptice, în care se regăsesc teme istorice și politice. Un exemplu este romanul *Cele 500 de milioane ale Begumei*, ce urmărește rivalitatea dintre doi savanți care dezvoltă arme de distrugere în masă și nimicesc orașe întregi, doar pentru a-și alimenta orgoliile. În acest roman se regăsește istoria tragică a Europei, care a fost marcată de războaie devastatoare între națiunile sale.

Recitind cele mai cunoscute romane ale lui Jules Verne, distingem în ele un spirit optimist, o încredere în viitorul lumii și în puterea științei și a rațiunii. Totuși, a existat și o altă fațetă a caracterului lui Jules Verne. Editorul său Pierre-Jules Hetzel, cu care a colaborat timp de câteva decenii, a redactat întotdeauna cărțile scriitorului, pentru a accentua acest element optimist. Însă, după dispariția editorului, afacerea sa a fost preluată de fiul acestuia, care s-a implicat mai puțin în textele lui Jules Verne. Astfel încât în creația târzie a lui Jules Verne s-a manifestat mai explicit îngrijorarea scriitorului pentru viitorul omenirii.

Recent a fost recuperat un manuscris rar al lui Jules Verne, al cărui protagonist, un inventator de geniu, devine decepționat de modul în care ajung să fie folosite descoperirile sale. Acest text rarism înfățișează o lume care seamănă foarte mult cu realitatea de azi, dominată de computere și tehnologii de comunicare.

Cu siguranță, romanele lui Jules Verne sunt atât de importante pentru că transmit cugetările de o viață ale scriitorului. Tocmai din acest motiv cărțile marelui francez contribuie în continuare la formarea și educația noilor generații. Sunt convins că tinerii de azi, care vor deschide un volum de Jules Verne, îmi vor împărtăși bucuria lecturii.

AUTORII ARTICOLELOR

BEJAN, Eugenia – director general, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, președinte al Secției Naționale a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) din Republica Moldova

CÂMPAN, Aura – șef birou, Secția pentru copii și adolescenți, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, România

CANEEV, Lolita – șef secție Mediateca, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

CROITORU, Tamara – director adjunct, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

CUDLENCO, Maria – director, Biblioteca Publică Crihana Veche, Cahul, Republica Moldova

GANGURA, Rodica – bibliotecar principal, secția Mediateca, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

GHERMAN, Marcel – scriitor, redactor principal, secția Activitate editorială și secretariat-archivă, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

GHIMPU, Natalia – specialist principal, secția Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Republica Moldova

HAREA, Maria – șef secție Dezvoltare în biblioteconomie și știința informării, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

MOCRINSCHI, Eugenia, șef sector, Secția pentru adolescenți de 11-18 ani, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

OSIPOV, Maria – director, Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu” Căușeni, Republica Moldova

OSTAȘEVSKI-URECHE, Ana – șef sector, Filiala „Ovidius”, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Republica Moldova

PĂDURE, Nadejda – director, Biblioteca Publică Raională „Mihail Sadoveanu” Strășeni, Republica Moldova

PALAI, Veronica, șef Secția pentru adolescenți de 11-18 ani, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

PILCHIN, Maria – cercetătoare, scriitoare, redactor, Secția Studii și Cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Republica Moldova

TARAGAN, Elena – șef sector, Secția Studii și cercetări, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” Chișinău, Republica Moldova

TCACI, Lilia – director adjunct, Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, Republica Moldova

VASILICA, Victoria – șef, Secția Studii și cercetări, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Republica Moldova